

Evangelio según SAN MARCOS

Liá'a Juan Bautístaca jiníctala yáairri
(Mt 3:1-12; Lc 3:1-9,15-17)

1 ¹Quéechanacu saícai chuánshi bangéliu^a Jesucristo Dios Cúulee shínaa. ²Liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu Isafás litánanimica limáni Licúuleerru:

“Nubánua nubéechau íwerri'inaa nuchuáni jibéecha,
quéewique'e lichúni iníjbaa.

³ Báqueerri chóniwerri máidaderri jiníctala yáairri:
Ichúni iníjbaa íwaca lirrú;
iméecu áabai iníjbaa machácani”.

⁴Libésunate'eewoo Juan Bautista íyadau wáunamactaca libáutisa chóniwenai; limá'ee nalí, arrúnaa éejuederri iyáu Diosru ya ibáutisacoo, quéewique'e Dios méetuerri ijíconaa. ⁵Íchaba náa'a yáainai Judea shínaa cáinabi íta'aa, ya liá'a chacáalee Jerusalén najiáu néemicani. Náiiwa najíconaa Diosru, ya Juan báutisa nayá méeda Jordán yáacula. ⁶Juan íbala yáairri caméeyu íchunayu, libájini líwali rícu áabai ímanaayu, ya líya langosta, újni irríchu máanuica ya máaba yáamitu awáca íbisai. ⁷Léewi-dacala limá'ee: “Nuáwinaami báqueerri ínu mawí cadánani núcha, jócaita cawówanaa nutájiacoo nuwáseda lishínaa sandalia báji. ⁸Nuyá báutiseerri iyá shiátaiyu; ne liyá liáminaa irrújoo iyá Espíritu Santoyu.”

Jesús báutiseerriu
(Mt 3:13-17; Lc 3:21-22)

⁹Liyáali éerrimite, Jesús jiáu Nazaret rícuta yáairri cáinabi Galilea rícu, ya Juan báutisa méeda Jordán yáacu jíni. ¹⁰Quéecha'inaami lijiácoo shiátai yáacucha, Jesús cába éerri méecucoo ya Espíritu Santo yúrrucoo

^a **1:1** *bangéliu* Bangéliu liwówai limá liá'a chuánshi saícaica.

linácula jic'a áabai paloma. ¹¹ Jáiwa'ee Jesús éemi Lisálijinaa chuániu éerri rícueji, máirri'ee: “Jiyáwa Nucúulee caníinai nucábaca, liá'a nuwí-nanica”. —Cháwa'ee Dios ma licúuleerru.

Wawásimi wówairri licába Jesús cáacoo

(Mt 4:1-11; Lc 4:1-13)

¹² Liáwinaami liáni, liá'a Espíritu Santo libánua Jesús liáque'iu jiníctala yáairri. ¹³ Néerra liyá cuarenta éerri, liyá cuéshinai cawálani íibi ya Wawásimi wówairri licába licáacoo liá'a Jesúsca; ya ángelbini íinuenai ya nasírbia lirrú.

Jesús prínsipia lishínaa tráawaju Galilea rícu

(Mt 4:12-17; Lc 4:14-15)

¹⁴ Liáwinaami naníqui Juan cuíta manúmai rícula, Jesús yáau Galilea néerra líiwa liá'a chuánshi saícaica Dios bánuani líiwaca. ¹⁵ Jesús má'ee chóniwenairru: “Jái íinucai liá'a léerdica, ya liá'a Dios wánacaalauca urrúnii. Éejoo Diosru ya irríshibia éebidayu liá'a saícai chuánshica”.

Jesús máida cuatro catésucani

(Mt 4:18-22; Lc 5:1-11)

¹⁶ Áabai éerri Jesús bésuneerriu liácoo Galilea shínaa manuá tácoowa, licába'inaa Simón ya léenajirri Andrés. Yúquenai nayá nashínaa máaya shiátai yáacula. ¹⁷ Jesús limá'ee nalf:

—Yáau nuájcha, ya nuyá numéda iyájoo catésucani washiálicuenai.

¹⁸ Liyáalimi namáaca namáayaniyu ya náau liájchai.

¹⁹ Píitui rími libéechalata, Jesús cába Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, yéenai áabai lancha rícu nachúni nashínaa máayau.

²⁰ Liyáalimi limáida nalf, ya jáiwa'ee namáaca nasálijinaa Zebedeo lancha rícu náajcha náa'a yúdainai liyá, ya náau Jesús yáajchai.

Báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii

(Lc 4:31-37)

²¹ Náiiu Capernaúm néerra, lirrícula éerrica liwówa íyabactacoo, Jesús wárroo sinagoga^b rícu (cuíta náawacatau náa'a judíobini) ya lichána léewida'ee nayá chóniwenai. ²² Náa'a chóniwenai nacíarrudau nacába léewidacala, jiníwata limédacala quinínama wánacaalashiyuni, ya jócala léewida léjta náa'a éewidenai ley nácu. ²³ Chacáalee shínaa sinagoga rícu ái báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii, liyá limáidada'ee Jesúsru:

²⁴ —¿Táda jiwárruo wáajcha Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá íinuerrri limárda wayá? Nucúnusia jiyá, nuá léenaa jiyá Santo Dios shínaa. Chá'ee limá Jesúsru liá'a espíritu máashiica.

^b 1:21 *sinagoga* Yáarruishi náawacactacoo náa'a judíobinica.

²⁵ Jesús cáita liá'a espíritu limá lirrú:

—¡Manúmata jimáaca washiálicuerri liéni!

²⁶ Liá'a espíritu máashiica licúsuda liá'a washiálicuerrica, ya limáidada cadá-nani lijíáu liúchai. ²⁷ Quinínama nacáarrudau, ya nasáta néemi nayá wáacoo:

—¿Tána léji liéni? ¡Léewidaca wáaliyu, ya wáalierrri quinínama libánuaca! ¡Lécchoo liá nalí bánua náa'a espíritu máashii ya naméda liwánacaala!

²⁸ Ya liyáalimi náa léenaa Jesús fiwanaa quinínama Galilea shínaa cáinabi íta'aa.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru

(Mt 8:14-15; Lc 5:38-39)

²⁹ Quéecha'inaami najiácoo sinagoga rícuha, Jesús yáa'eewoo Santiago ya Juan yáajcha, náabana néerra náa'a Simón ya Andrés. ³⁰ Ruá'a Simón néerruca rúwechoo cama íta'aa bálinechoo ruwáalia licámuna. Jáiwa náiiwa Jesúsru jíni, ³¹ jáiwa lirrúniwai, liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; liyáalimija léedau rúcha liá'a licámuna, jáiwa rusírbia nalí.

Jesús chúni íchaba bálineneu

(Mt 8:16-17; Lc 4:40-41)

³² Wówai'inaami cáiwia wárruacuwai samáaque'e, natée quinínama náa'a bálineneecoo ya náa'a wáalianai demonio Jesúsru, ³³ ya quinínama chacáalee náawacau cuíta núma lícu. ³⁴ Jesús chúni matuínaami bálinacaalashi chóniwenai wáalianica, ya lijéda íchaba demonio; ne jócai línada natáaniaca náa'a demonioca, níwata nacúnusiani.

Jesús éewiderrri saícai chuánshi náa'a sinagoga rícu

(Lc 4:42-44)

³⁵ Ujnicáta'inaa, catáwacai újnibii, Jesús bárroo ya lijíáu chacáalee rícuha quéewique'e liácoo líoracoo chalée jiníctala yáairri. ³⁶ Simón ya lijúnicaí náau namúrru Jesús, ³⁷ ya náiiinu'inaami jíni namá'ee lirrú:

—Quinínama namúrru jiyá.

³⁸ Ne léeba'ee nachuáni:

—Wáau áabata chalée urrúnicta mawí; néeni lécchoo nurrúnaa nuíwa saícai chuánshica, linácuejiwa nujiáu liáni.

³⁹ Cháwa'ee Jesús jínanicoo quinínama Galilea, líiwa limácoo saícai chuánshica sinagoga rícuha ya lijéda demonio.

Jesús chúni báqueerri leproso

(Mt 8:1-4; Lc 5:12-16)

⁴⁰ Báqueerri washiálicuerri bálinerrii chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra^c nácu, irrúniu Jesúsru, ya litúyau liúrruii íta'aa limá'ee:

^c 1:40 *lepra* Bálinacaalashi íyeerri náinaa.

—Jiwówaicta jéewa jichúni nushínaa bálínacaalashi.

⁴¹ Jesús carrúni jináata licábacani; lidúnuni licáajiyu wáni limá:

—Jajá, nuwówai ¡Jimáacau saíca!

⁴² Liyáalimi léedau liúcha lepraca bálínerrimicoo ya limáacau saíca.

⁴³ Jesús wána liácoo liyáalimi, ya líiwa lirrú bájjalanani:

⁴⁴ —Jicábateni, ujíiwa áabirruni; bácai rími jiáu jíyadacoo sacer-dóterru, ya jitée jishínaa jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánanimitéedaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica saíca jiyái jibálinacaala yúchau.

⁴⁵ Ne liá'a washiálicuerri liáwai, jáiwa líiwadeda quinínamarru jíni liá'a bésuneerricoo. Tándawa Jesús jócai éewa liwárruacoo matuínaami chacáalee rícu, arrúnaa limáacacoo bináaweji, á'a báawachala jinícta chóniwenai; ne quinínama matuínaami náinu nacába liyá.

Jesús lichúni báqueerri macáwai

(Mt 9:1-8; Lc 5:17-26)

2 ¹Áabi éerri liáwinaami, Jesús éejoo liwárruacoo Capernaúm rícula. Quéecha'inaami náa'a chóniwenai náa léenaa liyá cuíta lícu, ²jáiwa náawacau íchaba chóniwenai jócani éenaa cuíta nánibala; ya líiwa nalí saícai chuánshica. ³Néenee, cuatro washiálicuenai téé lirrú, báqueerri macáwai. ⁴Ne bájjalaca chóniwenai jóca néewa narrúnda Jesúsruni, jáiwa náirrau cuíta íta'aa néeda áabai libáinaa á'a liyáctaca, súwarra rícueji náurrucueda liá'a bálínerricoo liárrubai íta'au lirrú wáctacoo. ⁵Jesús cába'inaami néebida linácu, limá lirrú liá'a bálínerricoo:

—Nucúulee, jijícona maaquerriu liméetuacoo.

⁶Áabi éewidenai yáaine léenaa ley wáaineu nayáca, napénsaa: ⁷¿Chíta quéewoo litáaniaca cháji liéni? Lichuáni táanierri máashii Dios nácula. Bácairrimi Dios éewerri liméetua jíconaashi. ⁸Ne Jesús liyáalimi liá léenaa liá'a napénsani nayáca, néenee lisáta léemi u nayá:

—¿Tánda ipénsa chárra? ⁹¿Tána mawí jócai tráawajui, numá macáwai: “Jijícona maaquerriu liméetuacoo”, o numá lirrú: “Jibárroo, jiwína jiárrubaiu jijínau”? ¹⁰Ne núyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáalierri wánacaalashi cáinabi íta'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá macáwairru:

¹¹—Numá jirrú, jibárruau, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíibana néerrau.

¹²Liá'a bálínerricoo libárroo cawíquinta, ya liwína liárrubaiu lijiáu néenee, natuími rícula quinínama. Linácue jiliéni, nacáarrudau quinínama, jáiwa náa saícai Diosrui, namá'ee:

—Jócai wacába cáji cháí bésunacoo.

Jesús máida Leví lishírruedaque'e lirrú
(Mt 9:9-13; Lc 5:27-32)

¹³ Liáwinaami Jesús yáu báaniu manuá tácoowala; náa'a chóniwenai yáawacau lirrú, ya liyá léewida nayá. ¹⁴ Libésuna'inaamiu licába Leví, licúulee liá'a Alfeo, wáairriu liyáca náarrui náa'a cóbrenai impuesto Romarru. Jesús ma lirrú:

—Jíinu nuájcha.

Leví bárroowai liáu liájchai.

¹⁵ Jáiwa'ee Jesús íyeerri liyáca Leví íbana néeni, ya íchaba cóbrenai impuesto Romarru, ya áabi chóniwenai máashiini íwanaa, wáaine'eewoo mésa nácu léchchoo, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo, jiniwata íchabani náa'a yáainecoo liájcha. ¹⁶ Áabi éewidenai ley shínaa, náa'a fariséoca, nacába'inaami Jesúsca íyeerri liyáca náajcha quínínama náa'a, nasáta néemi náa'a éewidenaicoo:

—¿Tánda ishínaa qéewidacai íya náajcha náa'a cóbrenai impuesto ya náa'a cajíconaanaica?

¹⁷ Jesús éemi'e jíni, yá'ee limá nalf:

—Náa'a saícanica jócani rúnaa médico, náwa rúnaani náa'a báline-naicoo. Chacábacanaa, nuyá jócai ínu numáida náa'a máinaí saícaca nayá, náwa núfinu numáida náa'a cajíconaanaica.

Nasáta néemiu ayuno nácu
(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹⁸ Báitate yúnenai nayáca náa'a éewidenaicoo Juan Bautista ya náa'a fariséoca, néenee áabi chóniwenai náa'a'eewoo Jesús néerra nasáta néemiu wáni:

—Náa'a Juan shínaa éewidenaicoo ya náa'a fariséoca yúnenai: ¿Tánda jóca jishínaa éewidenai náyúna?

¹⁹ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Ya néewa nayúnaa náa'a nabítani áabai boda, nácula nashínaa novio yáa náajcha? Nácula liyá náajcha nashínaa novioca jócani éewa nayúnaaca. ²⁰ Ne línuminaa liá'a éerrica natécta'inaa nuyá léjta nashínaa novio; jáicta línu liá'a éerrica, néenee liyáali éerriminaa nayúnaa.

²¹ Jesús íyada chuánshi mawí litáania linácu liá'a wáalii léewidani jinácu ya liá'a ajuítai nawaálianica quéecha. Jiní chúneerri áabai íbalashi dánumimi áabai wáarruma wáalii yáajcha, jiniwata liá'a wáarruma wáalii liáwaqueda liá'a íbalashi dánumimica jái lisúbirria jíni, ya liá'a shírricuerru mawí máanuique'e jíni. ²² Jiní léchchoo yáa vino wáalii ímanaashi lidánumimi rícu, jiniwata liá'a vino wáalii wáneerri lisúbirriacoo liá'a ímanaashica, ta lipérdiacoo liá'a vinoca ya ímanaashica. Tándawa arrúnaa yáa vino wáalii ímanaashi wáalii rícu.

Náa'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue sábado rícu

²³ Áabai sábado^d Jesús jínaneerriu náabanacta banácali, ya lishínaa éewidenaicoo nabésunau náacoo, jáiwa néerrua trigo dácue. ²⁴ Jáiwa náa'a fariseo nacába'inaami liáni, nasáta néemiu:

—Jicábate, ¿Tána naméda náa'a jishínaa éewidenaicoo jócai wéewa waméda sábado rícu?

²⁵ Ne limá nalí:

—¿Jócai cáji iliá icábau Dios chuáni nácu, liá'a David médanimica áabai éerrite quéecha'inaamite liyá ya lijúnicaibinica jáiwate nawáalia jiní rúnjinaa ya nasíntia ínaaishi? ²⁶ Quéecha'inaami Abiatar yáairri sacerdote wácaliyu, David wárruo Dios íbana rícula, jáiwa líiya liá'a páanica Diosru sáica; bácai sacerdótebini éewa náayacani, jáiwa liá náaya lécchoo náa'a chóniwenai yáainecoo liájcha.

²⁷ Jesús túculeda mawí:

—Dios limáaca liá'a sábadoca chóniwenairru, ne jócai chóniwenai sábadorru. Náa'a chóniwenai jócai arrúnaa néndaca táanashia namédani sábado rícuí, jiníwata wawácali nísani limáacai. ²⁸ Linácueji liéni, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáliierri wánacaalishi lécchoo éerri nawówa íyabactacoo.

Liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo

(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

3 ¹ Jesús wárruo báaniu sinagoga rícu; lirrícu báqueerri washiáli-cuerri wáliierri áabai licáaji íshiderriu. ² Náa'a fariseo néda lituúnaa Jesúsca lichúnicta nacába sábado rícu, quéewique'e néewa náa lijíconaa.

³ Jesús ma lirrú liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo:

—Jibárruo jimédau béewami.

⁴ Jáiwa lisáta léemiu náa'a áabica:

—¿Tána wéewa waméda sáica mawí éerri wawówa íyabactacoo: Liá'a sáicaica o léewee jiliá'a máashiica? ¿Wawáseda áabai cáwicashi o wamárdacani?

Ne jáiwa manúma nayái. ⁵ Néenee Jesús cába nalí íwiirri liwówa náa'a yáaine litéjeji, máashii liwówa cabálinica nawówa, limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquinia jicáajiu.

Liá'a washiálicuerri dáquinia jíni, ya licáaji chóniwai. ⁶ Quéecha'inaami najiácoo fariséoca, nachánau naméda natáaniaca náajcha náa'a heródes-binica quéewique'e náiinua Jesús.

Íchaba chóniwenai manuí tácoowaa

⁷ Jesús, náaniu íshiirricu íchaba chóniwenai Galilea sánaca, ya liáu lishínaa éewidenaicoo manuí tácoowala. ⁸ Quéecha'inaami náa léenaa

^d 2:23 Éerri nawówa íyabactacoo nashínaa náa'a judíobinica

máanui limédanica, jáiwa íchaba lécchoo náau nacábacani náa'a Judea sánaca, ya Jerusalén, ya Idumea, cáiwia jiáctejcoo Jordánca ya náa'a cáinabi Tiro ya Sidón. ⁹Tádawa linácu jiliéni, Jesús bánua jishínaa éewidenaicoorru nawáaliaque'e libéecha madánainaa áabai lancha, quéewique'e jóca chóniwenai bádadani. ¹⁰Jiníwata íchaba lichúni, quinínama náa'a bálinenaicoo náinu linácula nadúnuque'ini.

¹¹Quéecha'inaami espíritu máashiini cábacani, nacáu náurruimiyu lináneewa namáidada'ee:

—¡Jiyáwa Dios Cúulee!

¹²Ne Jesús liwána jócu natáania linácu quinínama chóniwenai náneewa.

Jesús níwa doce apóstolubinica

(Mt 10:1-4; Lc 6:12-16)

¹³Liáwinaami Jesús írrerriu dúuli ítala, jáiwa limáida léjta liwówau. Báitate náawacau, ¹⁴liníwa náibicha doce, quéewique'e natálinedacani ya quéewique'e libánua náiiwa saícai chuánshica. Náani liá nají'inaa apóstolubinica. ¹⁵Ya liá nalí wánacaalashi najédau'inaa demonio chóniwenai yúcha. ¹⁶Náawa liníwani doce náani: Simón, liáni jí'inaa Pé'eru; ¹⁷Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, limáni jí'inaa Boanerges (liwówa limáca “túrrunerriu éenibi”); ¹⁸Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, ya Santiago, Alfeo cúulee; Tadeo, Simón cananeo saí, ¹⁹ya Judas Iscariote, liáwinaami wáneerri'inaa náiinua Jesús.

Náa Jesús jíconaa

(Mt 12:22-32; Lc 11:14-23; 12:10)

²⁰Liáwinaami Jesús wárroo áabai cuíta rícu, éejoo náawacacoo íchaba chóniwenai, jócai éewa líiyaca ya lishínaa éewidenaicoo. ²¹Náa'inaami léenaani náa'a Jesús éenajinaica, náau natéecani, namá'ee lócucala éewani.

²²Lécchoo quéewidacani ley shínaaca ínuenai Jerusalén néenee namá'ee: “Beelzebú, chúnsai demonio wácalica, léewa yáairri lirrú liéni washíalicuerrica wánacaalashi léewau'inaa lijédacani chóniwenai yúcha”.

²³Jesús máida nayá, jáiwa liá nalí áabai licábacanaa limá'ee nalí: “Wawásimi jócai jéda chúnsai Wawásimica. ²⁴Áabai país shírrerriu yáaineu grupoyu máashiini cába yáacacoo, jócani éewa nayá machúnuca; ²⁵ya áabai éenajinai shírreneu, jócai éewa nayáca. ²⁶Cháwa lécchoo ya Wawásimi lishírrictau ya libárrroo lináculawoo, jóca éewa liyáca; líinu-minaa amáarractala liyá.

²⁷“Litáania chítashia wéewau'inaa wagáanaqui jíni Wawásimica, liá'a cadánani wérrica, Jesús má'ee: Jiní éewerri liwárruacoo líibana rícula washíalicuerri cadánanirru ya linédu lishínaa, jóctaca libájidaque'e cháani; bácai cha já'a léewa linéducani.

28 “Núíwa irrú Dios éewerri liméetua quinínama washiálicuenai jíconaa ya quinínama liá'a máashii namánica: 29 Ne liá'a táanierri máashii Espíritu Santo nácu, jócuminaa lédacaniu linácu liá'a limédanica, máaquerriminau cajíconaiyu mamáarraca.”

30 Liéni Jesús máni'e, jiníwata namácala'ee liwáaliacala espíritu máashii.

Litúwa ya Jesús éenajinai

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

31 Néenimichu ruíinu ruá'a litúwaca ya Jesús éenajinai, jáiwa namáacau bináaweji nabánua namáidacani. 32 Náa'a chóniwenai wáai-necoo Jesús téeki namá lirrú'e:

—Jitúwa, ya jéenajinai ya jéenajetoo yáaine bináawa, namúrru jiyá.

33 Jesús éeba nachuáni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinai?

34 Jáiwa, licába náa'a wáainecoo litéeki, lidúcueda'ee:

—Náawa nutúwa ya nuéenajinai náani. 35 Quinínama náa'a médenai Dios wánacaala, léewa nuéenajirri liérta, ya nuéenajetoo ya nutúwa.

Jesús méderri licábacanaa liá'a cáabanacaica

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

4 1 Báaniu lichána léewidaca calísa tácoowa liá'a Jesúsca. Jáiwa náawacau lirrú íchaba wérri chóniwenai, néenee Jesús írrau áabai lancha rícula liérta calísa yáacu, jáiwa liwáawai, nácula chóniwenai máacau litácoowa. 2 Néenee léewida nayá íchaba nácu chá'a licábacanaayu. Liyú liá'a léewidau'u limá nalí: 3 “Éemi liáni: báqueerri cáabanacai liáu licása banácali fimi. 4 Liábana'inaa liyáca áabata lími cáu liúcha iníjbáa lícu, náiiinu náa'a míshiiduca jáiwa náaya jini. 5 Áabata cáu líbi íibaca, jinícta sáica cáinabi, liérta banácalica, jáiwa lipáquiau madéjcata, jócala sáica cáinabi, dújwalanaa liá'a cáinabica; 6 Néenee cáiwia éema jini lipáquia'inaamiu jiníwata lijíchi, máacarra jini. 7 Áabata léenaa liá'a banácalica cáirriu túwirri íbi, jáiwa túwirri dáwinawai línua jini jócu liá lítawai. 8 Ne áabata liá'a banácalica cáirriu sáiquitacta cáinabi, lidáwinawai liá lítau sáica; áabata yáa lítau léjta treinta bátuinaa, áabata sesenta lítau ya áabata cien.” 9 Ne Jesús túculedani mawí: “Náa'a wáalianai nawíbau, néemi'a.”

Jesús ma tánda liméda licábacanaa

(Mt 13:10-17; Lc 8:9-10)

10 Néenee liáwinaami, Jesús máaca'inaamiu bácai, náa'a yéenai urrúni lirrú náajcha náa'a doce léewidanicoo, nasáta néemiu Jesús tánashia liwówai limá léji liéni licábacanaaca. 11 Jesús éeba'ee limá'ee nalí: “Íyá Dios wána yáa léenaa

jócai náa léenaa liwánacaalactaca shínaaca; ne náa'a jócani éebida Dios nácu numá nalí quinínama licábacanaayu, ¹²quéewique'e nacába mawí, ne jócai nacába, ne mawícta éemica jócai éemi, quéewique'e jócai éejoo Diosru, ya tándawa jócai Dios pérdonaa nayá.”

Jesús íiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mt 13:18-23; Lc 8:11-15)

¹³Jáiwa limá nalí: “¿Iyá jócani yáa léenaa éemi licábacanaa liéni? ¿Chíta quéewoo yáa léenaa éemi quinínama áabata?” ¹⁴Liá'a yáabaneerri líimi chaléjta liá'a íiwadederri Dios shínaa chuánshi. ¹⁵Ái áabi chaléjta líimi cáirricoo injíbaa lícu: Néemini liá'a Dios shínaa chuánshi, ne liáwinaami néemicani líinu liá'a Wawásimi ya lijéda liá'a Dios chuáni yáairri nawówa lícu, léjta míshiidu iyau'u banácali íimi cáirricoo injíbaa lícu. ¹⁶Ái áabi já'a léjta líimi liá'a náabanani íiba íibi: Éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajchau ya néejoo Diosrui, ¹⁷ne jócala liwáalia lijíchu sáica, léjta banácali íimi cáirricoo íiba íibi, jócu léewa machácani liyáca; táda linácueji, Dios chuáni nácueji naméda máashii nalí, jócai namáaca nawówa Dios nácu, tánda néewa nacácoo Dios chuáni yúcha. ¹⁸Áabi chaléjta náa'a líimi náabanani túwirri íibi: Éemenai Dios chuáni, ¹⁹ne náa'a shínaashica yéenai áani cáinabi íta'aa, nawána urrúni liwówa bájjala, lináinaa liá'a rícucai lichálujueda nayá, nawówaicta nawáalia quinínama cábacanaa. Quinínama liáni liwárroo nanácu, ya jócu línda nadáwinacoo Dios chuáni nácu, léjta banácali jócai éewa liá lítau. ²⁰Ne ái áabi éemenai Dios chuáni ya narríshibiani, nayá médenai sáicai, chaléjta líimi náabanani sáicacta cáinabi. Áabi néenaa náani cháí léjta lítau yáainai treinta lítau bátui líimi nácu, naméda pítuica, áabi chaléjta yáirriu lítau sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi chaléjta yáairri cien lítau, naméda bájjalanaa.

Jesús táania licábacanaa liá'a lámparaca
(Lc 8:16-18)

²¹Ne limá'ee nalí lécchoo: “¿Ne léquichoo naínda áabai lámpara namáacani cajón yáajaba ya cama yáajaba? Jócai, áabai lámpara namáacani áacai, liquénique'e. ²²Chacábacanaa, jiní éenaa libáyacoo liúcha quinínama liá'a léenaajoo, jiní cabáyaintai máacacoo. ²³Náa'a nawáalianai nawíbau, néemique'e.” ²⁴Ne limá'ee nalí lécchoo: “Yáa liwówanaa linácu sáica liá'a éemini lécchoo. Ne liá'a néenee dáuca liyú Dios éeneda iyá lécchoo; ya liáminaa irrú mawíjoo. ²⁵Liá'a éemerri sáica, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderri'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu.”

Jesús táania licábacanaa liá'a líimi dáwinerricoo

²⁶Jesús má'ee lécchoo: “Dios wánacaala chacábacanaa jicá'a báqueerri washiálicuerri yáabaneerri liáabanacaalau cáinabi íta'aa: ²⁷Chacába-

canaa újni jimácta, chacábacanaa újni cábichu liyá, chacábacanaa léjta táayee, léjta éerrinacu, liá'a líimi páquerriu dáwinerriu jócai liá léenaa dáwinau'iu. ²⁸Liyá jájiu liá'a cáinabica liwána: Quéechanacu lipáquiau áabai máashiibeeca, néenee lidáwinau liwínaca, néenee liáwinaami líta cámushederri'inaa lináanaa. ²⁹Jáicta salírrii lítai, liwína jíni, jiníwata jái yácai léerdi rícuwai.” Cháwa jáicta amáarra líáni éerrica, Dios yúcaminaa wayájoo, o lirríshibiaminaa wayájoo áacairra.

Jesús táania licábacanaa liá'a mostaza íimica

(Mt 13:31-32; Lc 13:18-19)

³⁰Jesús má'ee lécchoo: “¿Chíta licábacanaa irrú jíni Dios wánacaala? ¿Tánayu ta wéewa wacómparaqui jíni? ³¹Chaléjta mostaza íimi náabanaane cáinabi íta'aa. Léwa áabai banácali íimi mawí pítuica yáairri quinínama cáinabi íta'aa. ³²Ne liáwinaami náabana'inaa jíni, jáiwa lidáwinawai mawí máanui quinínama banácali yúcha, léjta áabai áicuba, linácai máanui namái míshiidu éenaa naméda nábanau, libáinaa yáajba. Cha lécchoo, liá'a Dios chuánica náiiwani ya lichána pítui rímiyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai.”

Liá'a limédani Jesús licábacanaayu

(Mt 13:34-35)

³³Chacábacanaa Jesús éewida nayá linácu liá'a lichuánica, léewida nayá chacábacanaa léjta licábacanaa, limáyu líáni táshia náctala néemiqui jíni. ³⁴Ne jócai limá jiní licábacanaa, báawita éewidenaicoo íiwa quinínama báawachala.

Jesús íyabaida cáuli ya marrádaca

(Mt 8:23-27; Lc 8:22-25)

³⁵Liyáali éerri táayeemi, Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoorru:

—Wáau bajiála manúa, —limá'ee nalí.

³⁶Néenee namáaca náa'a chóniwenai ya natée Jesús lirrícu liá'a lancha líaniú liácoo rícu; ya áabi lancha natálideda náacoo liyá. ³⁷Cawíquinta ínuerri cáuli wérri, áabai cáuli cadánani wérri marrádaca íserriu lancha rícula, jái wáuwai cashíamu shiátaiyui. ³⁸Ne Jesús máairri láju néenee, ruwáirriu liwíta yáarrubai íta'au. Jái nacáweda jíni, namá'ee lirrú:

—¡Quéewidacai! ¿Tánda jiní jiwéni jicába wayá báawita jicába waqué-tacoo wayáca?

³⁹Jesús bárruawai limá'ee cáulirru, ya limá'ee manuárru:

—¡Jibórroo! ¡machúnuca!

Néenee libárroo cáuli, ya quinínama machúnucai. ⁴⁰Liáwinaami Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoorru:

—¿Tánda bájjiala cáarru iyá? ¿Ái únibii jócu éebida nunácu já'a?

⁴¹Ne nayá bájjalani wérri cáarruca, ya nasáta néemiu nayá wáacoo:
—¿Tánashia léji liéni, cáuli ya manúa éewidani lirrú?

Jesús chúni báqueerri Gadara sái wáalierrri íchaba espíritu máashiini
(Mt 8:28-34; Lc 8:26-39)

5 ¹Jesús bésunau bajíala manúa náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo, áabai cáinabi ítala, urrúni áabai chacáaleerru jí'ineerri Gerasa. ²Jáyaali Jesús jiáu lancha rícuha, néenee báqueerri washiálicuerri rúniu lirrú, wáalierrri espíritu máashii, ínu lijúnta lirrícucha náa'a útawi yéenai máanali íibi. ³Ne liyá yéerri narrícu náa'a útawica liáni washiálicuerrica, jiní éewa libájica, báawita cadénayu. ⁴Nabájjidanimi íchabachu cadénayu licáaji nácu ya jiárruyu líiba nácu, jiníwata carrúnatai, ne liwíchua náucha liá'a cadénaca ya liá'a jiárruca liwíchua liúchau léchchoo, jiní éenaa libárruedaca. ⁵Limáu séewirrinaa éerrinacu ya táayee limáidada narrícula náa'a útawica ya náiiibi náa'a dúulica, ya ínuederrriu íbayu. ⁶Licába'inaa Jesús déecucheji, néenee licánacau litúyau Jesúsru. ⁷Néenee liá'a espíritu máashii máidada cadánani limá'ee: ¿Táda jiwárruau nuájcha, Jesús, licúulee liá'a Diosca yéerri áacairra quíninama íta'aa? ¡Nusáta Dios yúcha jócubeecha carrúni jináata nuyá bájjala!

⁸Limáni liáni Jesúsca ma liyá lirrú:

—¡Espíritu máashii, jijíáu liúcha liárta washiálicuerrica!

⁹Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Tána jijí'inaa?

Ne liyá ma Jesúsru:

—Nují'inaa íchabani, jiníwata wayáca íchabani.

¹⁰Néenee liá'a espíritu máashiica lisáta'ee bájjala Jesús yúcha, jócu lijéda nayá báawachala liúcha liá'a cáinabica nayáctaca. ¹¹Ái íchaba puíti urrúni nálí íyenai dúuli íta'aa. ¹²Táda nasáta Jesús yúcha namá'ee:

—Jibánua wayá nanácula puíti náa'a wawárruaque'iu nawówa rícula.

¹³Néenee líná náacoo nawárruacoo. Néenee náa'a espíritu máashii-nica najíáu liúcha liá'a washiálicuerrica nawárruaque'iu narrícula náa'a puítica, újni dos mil namánabaca, néenee nacánacau danáanshiyu carrátalia íteeji, náa'a puítica nacáacoo manúa yáacula nasácumactala'inau.

¹⁴Néenee náa'a natúyenai puíti nacánacawai náiiwaque'e chacáalee rículani ya nálí náa'a yéenai bacháida lícu. Néenee náa'a chóniwenai éemenai liáni ínuenai nacába liá'a bésuneerricoo. ¹⁵Náiiinu'inaa Jesús néerra, néenee nacába liá'a washiálicuerrica wáalierrimi náa'a espíritu máashiica, náa'a espíritu máashiini íchabanica. Nacába liyá wáairriu, líibala rícu, jái sáica wítee, cáarru nacábaqui jini. ¹⁶Néenee náa'a cábeneemi liá'a bésuneerricoo, náiiwadedá nálí chítashia libésunau'u jiliá'a washiálicuerri wáalierrimi náa'a espíritu máashiinica, ya nanácu léchchoo náa'a puítica. ¹⁷Táda linácueji nasáta Jesús yúcha nawówa yáajchau,

quéewique'e liácoo nashínaa cáinabi ítacha, jiníwata cáarrui nacábaca linácu liá'a Jesús médanica.

¹⁸ Jesús wárrua'inau liyáca lancha rícula liáque'iu, néenee liá'a wáalierrimi náa'a espíritu máashiini lisáta liúcha liwówa yáajchau liáque'iu liájcha. ¹⁹ Ne Jesús jócai índá liácoo liájcha, limá lirrú:

—Jíáu jíibana néerrau jéenajinaí íbirrau, jíiwadeda quinínama liáni jiwácali médani jirrú ya chítashia carrúni jináatau'u licába jiyá jíni.

²⁰ Néenee liá'a washiálicuerrica liáwai, íineda lichánacoo líiwadedaca narrícuba náa'a chacáaleeca Decápolis shínaaca, liá'a Jesús médanica lirrú, ya quinínama namácau nacáarrudacoo.

Jesús chúni Jairo míyacaula, ya báquetoo ínetoo dúnuechoo líibala
(Mt 9:18-26; Lc 8:40-56)

²¹ Quéecha'inaa Jesús éejuacoo lichuácoo bajiála manuá, náawacau lirrú íchaba chóniwenai, liyá yáairri manuá tácoowa. ²² Liyáalimi líinu liá'a liwácali liá'a báqueerrica nawácanai náa'a sinagogaca, jí'ineerri Jairo, licába'inaa Jesús litúyau líiba néeni. ²³ Liyá sáteerri wérri, liwówa limá lirrú:

—Numíyacaula máanaluiyaca; jíinu jicháanaa jicáajiu runácu saícaque'e ya cáwique'e ruyá.

²⁴ Jesús yáau liájcha, ya íchaba chóniwenai yáau liájcha bádada yáaque-naiu litéeji. ²⁵ Náiibi náa'a chóniwenai báquetoo ínetoo bálinechoo doce camuí, íirrai éechani. ²⁶ Carrúni jináatau bájjalanaa íchaba médico cáaji rícueji, rugástaa quinínama liá'a ruwáalianimica, jiní wéni rulí, mawíu rubálinacuwei. ²⁷ Ruéemi'inaami cáiwanaa Jesús chúnica, jáiwa ruáni fine-tooca rurrúniu liwójuna íteeji, chóniwenai íibi, jáiwa rudúnu Jesús íibala nácu. ²⁸ Jiníwata rumá'ee rulíwoo: “Nudúnucta líibala nácu, saícamináa nuyájoo”. ²⁹ Liyáalimi, liá'a íirraica libárroo rúcha, ya rusíntia rutácai rushínaa bálínacaalashi saíca ruyái. ³⁰ Jesús, yá'inaa léenaa lijíácoo liá'a lidánanica lináwau licába chóniwenairru, ya lisáta léemiu nayá:

—¿Tána dúnu núbala nácuí?

³¹ Lishínaa éewidenaicoo ma lirrú:

—Jicába chóniwenai bádada yáaquenaiu, ya jisáta jéemiu “¿Tána dúnu nuyái?”

³² Ne Jesús licábadedada litéejiu, tánashia licába dúnu liyái. ³³ Néenee ruá'a ínetoooca, cáarru wérri chéchinecho ruáca léenaa liá'a rubésu-naucóo, jáiwa ruáwai rutúyacoo lináneewai, rufíwa lirrú quinínama yáawaiyi. ³⁴ Jesús ma rulí:

—Numíyacaula, jéebidaca nunácu jisánawai. Jiá namówai chajiwíteemija'a ya saíca jiyái.

³⁵ Újnibii Jesús táaneerri liyáca, náiiinu lirrú áabi líibana néenee liá'a sinagoga wácanai, namá'ee lirrú liá'a samáshta sáljinaacarru:

—Jimíyacaula máanaliuyi. ¿Táda jijódia liá'a quéewidacaica?

³⁶Ne Jesús, jiní limédaca nawánacaala, limá sinagoga wácalirru:

—Ocáarru jiyá, jéebida nunácu cháj'i.

³⁷Ya nayárrimi já'a tálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan, Santiago éenajirri. ³⁸Líinu'inaa liácoo líibana néerra liá'a sinagoga wácalica, Jesús éemi nawítama ya licába chóniwenai íchaca ya namáidadaca. ³⁹Liwárroo ya limá nalí:

—¿Táda bájjiala iméda iwítamau ya ícha chárra? Ruá'a samáshta jócau máanali, máichoo ruyaca.

⁴⁰Náa'a chóniwenai nacáida Jesús nácu, ne liyá liwána najiácoo bináa-wala quinínama, ya liwína rusáljinaa ya rutúwa ya náa'a liájcha sánaca, liwárroo ruyáctala ruá'a samáshtaca máanaliuca. ⁴¹Liwína rucáaji nácu ya limá rulí:

—Talita, cumi (liwówau'i limáca: “miyácau, numá jirru jibárroo.”)

⁴²Liyáalimi, ruá'a miyácau, wáalechoo doce camuí, rubárroowai ya rujínawai. Ya chóniwenai nacáarrudau nacábacani. ⁴³Ne Jesús bánua wérri nayá jiní écharru náiiwani, ya jáiwa libánua náaque'e rúya ruá'a samáshtaca.

Jesús Nazaret néeni sái

(Mt 13:53-58; Lc 4:16-30)

6 ¹Jesús jierriu lítacha cáinabi néenee liáwai lishínaa cáinabi néerrau, ya lishínaa éewidenaicoo yáaineu liájcha. ²Líinu'inaa liá'a éerri nawówa íyabactacoo, lichána léewidacai sinagoga rícu. Manuábani chóniwenai, néemi ná'ee Jesús éewidaca, nasáta néemiu nacáarrudau néemicani:

—¿Tanácucha léewidau léji liéni bájjiala liá'a léenaa? ¿Tanácucha lijéda léji liéni liwíteeshica ya léji liéni jócai wacába cáji limédanica? ³Léwa carpintero liáni, María cúuleeca, Santiago, José ya Judas ya Simón léenajirri, léenajinai íina yáainai wáiiibi áani.

Tánda jóca néewa naméda liwánacaala. ⁴Ne Jesús má'ee nalí:

—Quinínama cáinabi naméda liwánaca liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu, ne jócaita lishínaa cáinabi íta'au, jócaita léenajinai íibi ya líibana rícu.

⁵Jóca léewa liméda jócai wacába cáji, bácai rími licháanaa licáajju nanácu áabi nabálineneecoo ya lichúnique'e nayá, jiníwita jócala quinínama néebida linácu. ^{6a}Licáarrudau licába nayá jócala chóniwenai éebida linácu.

Jesús bánua lishínaa éewidenaicoo náiiwaque'e Dios wánacaalactala

(Mt 10:5-15; Lc 9:1-6)

^{6b}Jesús jínaniu chacáalee júbini rími urrúni léewida limácoo. ⁷Limáida nayá náa'a doce éewidenaicoo Jesús yáajcha, jáiwa libánua jíní cháma-

tanaa, liá nadánani najédau'inaa espíritu máashiini. ⁸Jáiwa limá nali jini béecha natéeni injíbaa lícu, báajui rími licháque'e. Jóca néewa natée chácala ya páani ya warrúwa. ⁹Néewa nasúwa cotiza, ne jóca natée íiba-lashi áabai rími. ¹⁰Limá'ee nali:

—Jáicta iwárroo áabai chacáalee rículai, imáacau áabai cuíta lícu já'a cáashia yáacoo néenee. ¹¹Táshia jócta nawówai narríshibia iyá jini, jócta nawówa néemirru, ijiáu líúcha icúsudau íba tábiu, quéewique'e jái náiiwa nali bésuneerri'inaacoo.

¹²Néenee najiáwai náa'a éewidenaicoo namá'ee chóniwenairru néējuédaque'e nayáu Diosru. ¹³Íchaba espíritu máashii najéda lécchoo, ya íchaba nachúni bálineneu nachánaa nanácu aceite.

Herodes bánua náiinua Juan Bautístaca

(Mt 14:1-12; Lc 9:7-9)

¹⁴Rey Herodes léemi natáania Jesús nácu, líiwanaa cáarralia'eewoo quinínama. Ya limá'ee Heródesca: “Juan Bautista jái cáwíacuwei báaniu, tánda liwáalia lidánaniu, limédau jócai wacába cáji.”

¹⁵Áabi má'ee: “Léewa liá'a íwadedeerri Dios chuáni báinacu Elías ya áabi: Chaléjta íwadedeerri Dios chuáni báinacu sánamica.”

¹⁶Ne Herodes, léemi'inaa lé'ilieni, limá'ee:

—Juan waliérta, nuyá wána nawíchua liwíta, ne léejoo licáwíacuwei.

¹⁷Ruwánaca ruá'a Herodíasca, Herodes wána nawína Juan ya nawána nabájjicani cadénayu ya nawárrueda cuíta manúmai rícula, Herodías líinu liá'a Felipeca, éenajirri liá'a Herodes, ne Herodes cáaserriu ruájcha.

¹⁸Juan má'ee Heródesru: “Jóca jéewa jiwáalia jínuyu wáni, jíníwata jéenajirri ínu.”

¹⁹Herodías máashii rucába Juan limáca rulí jóca ruéewa rumáacoo liá'a Herodes, ne ruwówaine ruínuaca; ne jócai ruéewa ruínuaca. ²⁰Jiníwata cáarruca Herodes, yá léenaa liyá washíálicuerri sáicai wítee ne litúyani. Libánua namáidaca quéewique'e litáaniani lirrú, báawita léemicaní jini léewa limédacani, Herodes sáictaimi éemi Juan mánica. ²¹Né'e Herodías rucába'inaami éerri ínu rulí léjta ruwówau ruínua Juan, ne líinu'inaa'ee lirrú liá'a Herodes licúmplia camuí, liméda áabai fiesta máanui nali náa'a nawácanai mawí máanuica ya nali náa'a chóniwenauca cawéni wérri náa'a Galilea sánaca. ²²Né'e Herodías míyacula, ruwárroo sáictacactala wérri nawówa rícula, Jáiwa'ee ruwáila, jáiwa'ee Herodes ligústaa wérri ya náa'a íyanai liájcha, ne rey má'ee rulí ínetooca:

—Jisáta núcha tánashia jiwówaini, nuáni'inaa jirrú.

²³Yá'ee lijúra'eewoo limá'ee rulí yáawaiyi numá jirrú, nuáminaa jirrú tánashia sátani núchai, báawita arrúnaa nuá jirrú béewami cáinabi.

²⁴Jáiwa'ee rujiáwai rusáta ruéemiu rutúwau:

—¿Tána nusátai?

Jáiwa'ee rumá rulí:

—Sáta Juan Bautista wíta.

²⁵ Ruá'a finetooa jáiwa'ee ruwárroo madéjcanaa liyácta liá'a reyca, ya rumá'ee lirrú:

—Nuwówai madéjcanaa jiá nulí Juan Bautista wítami mitájia rícu, quéewique'e quinínama cábacani.

²⁶ Rey éemi'inaami ruchuáni, jáiwa máashii liwówai; ne lijúracala'eewau nanáneewa náa'a chóniwenai limáidanica, jócai liwówa liásacala rúcha liá'a rusáta liúcha. ²⁷ Néenimichu'e libánua báqueerri soldado lishínaa wánacaleerri rícueji litéeque'e lirrú Juan wítami. ²⁸ Liá'a soldado liáu cuíta manúmai rícula, jáiwa liwíchua Juan wítai, jáiwa litée mitájia rícu jíni. Jáiwa'ee liá rulí jíni ruá'a finetooa, ne ruyá jáiwa ruá rutúwaru jíni.

²⁹ Náa'inaa léenaa jíni náa'a máinecoo Juan yáajcha, jáiwa nawína limáashiicaimi, jáiwa'ee náau nabáyaqui jíni.

Jesús yáa cinco mil washiálicuenai íya

(Mt 14:13-21; Lc 9:10-17)

³⁰ Quéécha'inaami néejoocoo chacáalee rícuha náa'a Jesús bánuani náiiwadede Dios chuáni, náawacau Jesús yáajcha, náiiwadede lirrú quiní-nama liá'a namédanica ya liá'a néewidauca. ³¹ Jesús má'ee nalí:

—Íinucherra, iyáawoo iyábitau wá'au wawówa íyabactacoo íchaitaa á'a wáunamactaca.

Jiníwata íchaba chóniwenai yáainaiu ya éejuenaiu, nayá jiní nalí yáarrushi náayau'inaa. ³² Jesús ya lishínaa éewideneubinica yáainaiu áabai lancha rícu chaléenii wáunamactalaca. ³³ Ne íchaba cába náacoo, ya nacúnusia nayá; néenee quinínama náa'a chacáalee rícu sánaca nacá-nacau néerra, náiiinu'e nabéecha. ³⁴ Liúrrucua'inaawai lancha rícuha, licába íchaba chóniwenai, jáiwa'ee carrúni jináata licába nayái, jiníwata yáainai bácainaa léjta oveja jinícta shínaa pastor, ya jáiwa léewida nayái íchaba Dios chuáni nácu. ³⁵ Táicala náawacau lirrú náa'a lishínaa éewideneu namá lirrú:

—Jái táicala cáí áani jiníctawa yáairri liáni. ³⁶ Jíiwa jináwau nalí náa'a chóniwenai, quéewique'e náau bacháidala ya chacáalee júbini yáainai litéeji ya nawéni íyacaishi náayau.

³⁷ Ne Jesús má'ee nalí:

—Yáa náaya iyá.

Namá'ee:

—¿Jiwówai wáa'au nawéni páani, cháí léjta tráawajo doscientos éerri tácani liwéni, quéewique'e wáa náaya? Íchabani, jócani wéenaa wáa íya.

³⁸ Jesús má'ee nalí:

—¿Ta mánabaca páani iwáalia jíni? Yáau icábacani.

Quéecha'inaa nacábaqui jíni, namá lirrú:

—Cinco páani rími ya chámai cubái.

³⁹ Jáiwa limá nalí libánua nayá nawáaque'eu macáishita imíshi ulé ita'aa. ⁴⁰ Jáiwa nawáawai macáishita áabi wáau cien ya áabi cincuéntanaa. ⁴¹ Néenee Jesús wína licáaji rícuu, liá'a cinco páanica ya náa'a chámai cubáica, jáiwa licába áacairra, liá saícai Diosru, litúcueta liá páanica lishínaa éewideneurru nachújidaque'ini chóniwenairru. Lichújida lécchoo liá'a chámai cubáica quinínama chóniwenai nácu. ⁴² Quinínama náaya cáawaina wérri namáacau saícta nawówa. ⁴³ Jáiwa náawaqueda léenaami liá'a máaquerriicoo páanica ya cubái ya nacámusheda doce canastas. ⁴⁴ Náa'a íyenaicani liá'a páanica cinco mil washiálicuenai.

Jesús jínerriu shiátai náani nácu

(Mt 14:22-27)

⁴⁵ Jesús nísá'inaa'ee liá chóniwenai íyai, liwána'ee nawárruacoo náa'a lishínaa éewideneu lancha rícula nabésunaque'iu libéecha bajiála áabai chacáaleerra jí'ineerri Betsaida, nácula libánua náacoo náabana néerrau náa'a chóniwenai. ⁴⁶ Linísa'inaa'ee libánua náacoo náabana néerrau, lijíáu dúuli íta'la li'óraca. ⁴⁷ Néenee samásama'inaa, liá'a lanchaca jái ya béewami manúa. Yá Jesús máaquerriu macáshtai bácai; ⁴⁸ licába'ee tráawaju natéeniaca, cáuli cánacacaa'eewoo najúnta. Ujnicáta'inaa'ee, lirrúni'eewoo nanácula jínerrí'eewoo shiátai náninacu jái'e wówai libésunacuwai. ⁴⁹ Nacába'inaa'ee lijínacoo shiátai náninacu, napénsa'ee natuí rícusai cháí léjta wówanaashi, néenee namáidada'ee; ⁵⁰ jiniwata nacába'ee quinínama cáarru'e nacábacani. Ne madéjcanaa litáania náajcha limá'ee nalí:

—¡Nuyácani, saícta iwówa! ¡O'icáarrudau!

⁵¹ Linísa'inaa'ee litáania náajchai, liwárrua'eewoo náajcha lancha rícula. Linísa'inaa'ee liwárruacuwai, cáuli íyaba'eewoowai, nacáarrudau wérri'e nacábacani. ⁵² Jócta néenaa nédacanicoo linácu páanimica, nawítee cabálini, jócala néenaa náa léenaa saíca Jesús nácu.

Jesús chúni'inaa bálíneecoo Genesaret rícu sánaca

(Mt 14:34-36)

⁵³ Jesús lishínaa éewideneu yáajchau nabésunau bajiála manúa náiiinu lijí'inacta Genesaret, nabájita nashínaa lancha manúa tácoowa. ⁵⁴ Cawí-quinta najiá'inau lancha rícuca náa'a chóniwenai náa léenaa Jesúsqui jíni. ⁵⁵ Najíá'eewoo quinínama lirrícu liá'a nayáctaca, nachána'ee natéeca liárrubai ita'au náa'a bálíneecoo nácta léenaa Jesús yáaca. ⁵⁶ Táshia Jesús wárruactau liácoo jíni, báawita báawachalacani, chacáalee júbini rícula, o chacáalee rícula o bacháida lícu, najéda náa'a bálíneecoo bináawala ya namésuda Jesús wówa nadúnuque'e líibala númacua nácu; ya quinínama nadúnuenai linácu namáacau saíca nayái.

Liá'a wáneerri casácula washiálicuerri
(Mt 15:1-20)

7 ¹Narrúniu lirrú fariséoca Jesúsru, náajcha náa'a áabi quéewidacani ley shínanaaca finuenai Jerusalén néenee. ²Náani, nacába'inaa néenaa náa'a Jesús shínaa éewidenaicoo, náaya nacáaji sáculau, liwówau'i limáca, jócu nabádeda nacáaju éerri jútainchu, natáania máashii nanácu. ³Jiní-wata náa'a fariséobini ya quinínama judíobinica nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócani íya jócta nabádeda nacáaju léjta arrúnaa nabádeda-cani. ⁴Ya néejo'inau nawéniqui téejica, jócau íya jóctanaa nabádeda icáaju libéecha. Ya lécchoo nawáalia íchaba áabi wíteeshi, léjta nabádedau báasu, náa'a jáarru, náa'a mulíquia jiárru shínaa ya náa'a camaca. ⁵Táda, náa'a fariséobini ya náa'a quéewidacani ley shínaa nasáta néemiu Jesús:

—¿Táda jishínaa éewidenaicoo jócani síguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócta náaya nacáaju masáculai?

⁶Jesús éeba'ee nayá:

—Sáicai litáania nácu liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca ishínaa chámai wítee, litána'inaa linácu:

‘Liéni chacáalee nanúmayu natáania nanácu sáica,
ne nawówa déecuchai ya núcha, jócani éemi nulí.

⁷Jiní sírbiani naméda culto nulí,
nashínaa néewidacala washiálicuerri wánacaala.’

⁸Táda iyá imáaca liá'a Dios bánuani namédacala, quéewique'e nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi washiálicuerri shínaa.

⁹Lécchoo limá nalí:

—Quéewique'e nawáalia mamáarraca naméda nawítee báinacu sáimi, iyá bésuneneu liwícau liá'a Dios bánuani imédaca. ¹⁰Táda Moisés ma: ‘Caníinaa jicába jisálijinau ya jitúwa’, ya liá'a mándisierri jisálijinau ya jitúwa, éewerri máanalica. ¹¹Ne iyá imá yáawacaala báqueerri washiálicuerri éewerri limá lisálijinaarru o litúwarru: “Jócu nuéwa nuyúda jiyá, jiníwata quinínama liá'a nuwáalianica ‘corbán’ (liwówau'i limáca, fréserriu Diosru)”); ¹²ya lécchoo yáawacaala tánashia máirri liéni jái jócai arrúnaa yúda jisálijinau o jitúwa. ¹³Chái lierra iyá quiní wéni liá'a Dios bánuanica liyú liá'a naméda liwítee báinacu sáimi liá'a ibésunaidani irrú wáacoo. Ya iméda áabata íchaba méenaami áabenamai.

¹⁴Jáiwa Jesús máida chóniwenai ya limá:

—Éemi nulí quinínama ya yáa léenaa éemica: ¹⁵Jiní liá'a wárruerricoo bináaweji (íyacaishi wáayanica) léewa máashii liméda chóniwenai. Liá'a liérricoo washiálicuerri wówa lícueji liyáwa wáneerri máashii chóniwenai. [¹⁶Iyá wáalenee iwíbau éemiu.]

¹⁷Quéecha'inaa Jesús máaca chóniwenai ya liwárroo cuíta lícula, lishínaa éewidenaicoo nasáta néemiu liyá linácu liáni léewidauca. ¹⁸Liyá ma nalí:

—¿Cha iyá léechoo jócai yáa léenaa? ¿Jóca yáa léenaa éemi quiní liá'a wárruerricoo bináawe éewa máashii liméda chóniwenai, ¹⁹táda jócai wárroo wówashi rícula, jócta yáawaishi rícula, quéewique'e liáwinaami lijiácoo tácaishi yúcha?

Liyú liáni léewidauca liwówa limá quinínama íyacaishi masáculani.

²⁰Limá léechoo:

—Liá'a jiérricoo washiálicuerri yúcha, ta liyá méderriu casáculai liá'a washiálicuerri. ²¹Táda lirrícueji, liwówa limáca, nawówa licuéji náa'a washiálicuenai, najiáu náa'a máashiini ínuerri nawíta lícu, máashii namédani náinaayu, náa'a nédishi, cáinuacabini, ²²náa'a báawachala línu yúchau, wówairri lirrúwoo quinínama, náa'a máashiicaica, liá'a cháluedacalashi, náa'a ísadenecoo naméda máashii, cadéni cába áabi shínaa, náa'a númashi yúwica, saíctai cábacoo áabi yúcha, ya cháucta liwítee pénsaca. ²³Quinínama náani méenaami máashiinica jiáneu narrícueji ya naméda máashii chóniwenairru.

Báquetoo báawatau éebidechoo Jesús nácu

(Mt 15:21-28)

²⁴Néenee lijiáu Jesús lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro. Liwárroo áabai cuíta rícula, jiní liwówaini yáa léenaa; ne jócai léewa libáyacoo. ²⁵Madéj-canaa ruá léenaa rutúwa ruá'a báquetoo miyácauca wáalechoo áabai espíritu casáculai, ruyá ruáni ínetooca ruínu rutúyacoo Jesús íiba néeni. ²⁶Ruá'a ínetoo áabai cáinabi báawata ítesana, yéechoo sirofenicia rícu. Néenee ruáu, ya rusáta bájjala Jesús quéewique'e lijéda rumíyacula yúcha liá'a demonioca. ²⁷Ne Jesús ma rulí:

—Jída náaya quéecha náa'a néenibica náa'a judíobinica, jiníwata jócai saíca néda náucha páani náa'a néenibica náaque'e nalí náa'a áulica, náa'a báawacha sánaca.

²⁸Ruyá ruéba liúchani:

—Jajá, nuwácali, ne cáashia áuli íyene mésa yáajaba lítabi náidani cáacoo náa'a néenibica.

²⁹Jesús ma rulí:

—Jiyá táaniechoo saíca; jéewa jiácowai. Liá'a demonioca jái jiácoo jimíyacula yúchai.

³⁰Jái'inaa ruínu rúbana néerrau, ruínu rumíyacula cama íta'aa, ne demonio jái jiácoo rúchai.

Jesús chúni báqueerri jócai éemi ya jócai táania

³¹Jesús éejoo lijiácoo lítacha liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro, ya libésunau Sidón, ya náa'a chacáalee yáaine lirrícu liá'a cáinabi jí'ineerri Decápolis, línu Galilea shínaa manuá néerra. ³²Néeni naínda lirrú báqueerri jócai éemi ya jócai táaniaca, ya nasáta liúcha lichánaque'e licáajiu linácu.

³³Jesús téé báawachala, náucha náa'a chóniwenai, liníqui licáaji

shíwianaa liwíba rícu, ya jáiwa lérrueyu lidúnu línane. ³⁴ Jáiwa, licába áacairra, léejueda licálesau máanui ya limá lirrú liá'a washiálicuerrica: “¡Efata!” (liwówa limáca, “¡jiméecu!”).

³⁵ Liyáalimi, liwíba liá'a jócani éemi liméecuwai, ya línane máacau sáica léewa litáaniacai sáicai. ³⁶ Jesús bánua nayá jiní éecharru náiiwani; ne áawita libánua jócubeecha náiiwani, mawí náiiwadedaca. ³⁷ Bájialai nacáarrudacoo nacábaca, namá: “Quínínama liméda sáicai. ¡Cáashia léewa liméda náa'a jócani éemi néemique'e ya náa'a jócani táania natáaniaque'e!”

Jesús yáa cuatro mil chóniwenai íya
(Mt 15:32-39)

8 ¹ Áabai éerri báaniu náawacau íchaba chóniwenai ya jiní nawáalia náaya'inaaca, Jesús máida lishínaa éewidenaicoo ya limá nalí:

² —Nusíntia carrúni jináata náani chóniwenai, jiníwata jái matálíi éerri nayá nuájcha áani ya jiní wáaliani náaya'inaa. ³ Ya nubánuacta nayá jiní náayaca návana néerrau, néewa májina nayá iníjbaa lícu, jiníwata áabi ínuene déecucheji.

⁴ Lishínaa éewidenaicoo néeba liúcha:

—¿Ne chíta quéewoo wáa náaya áani, jinícta yéerri?

⁵ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia iyá jíni?

—Siete —néeba nayáni.

⁶ Néenee libánua nawáacoo náa'a chóniwenai cáinabi rícu, liwína licáaji rícu náa'a siete páanica, ya néenee liáwinaami liá sáica Diosru, lipúrraida ya liá lishínaa éewidenaicoorru, ya nayá jáiwa nashírrida chóniwenai nácu. ⁷ Nawáalia léchcho jócai íchaba cubái rími; Jesús yá sáicai Diosru nanácu, ya léchcho libánua nashírrida. ⁸ Quíní-nama náayaca cáashia namáacacoo cáawaina, ya újnibii cashíámui siete canasta liyú liá'a litábimi máaquerricoo. ⁹ Náa'a íyeneca urrú-nini yáca cuatro mílru. Jáiwa Jesús líiwa lináwau, ¹⁰ liwárroo lancha rícula lishínaa éewideneu yáajchau, ya liáu liá'a cáinabi jí'ineerri Dalmanuta.

Náa'a fariséobini nasáta áabai señal jócai nacába cáji
(Mt 16:1-4; Lc 12:54-56)

¹¹ Náiiinu náa'a fariséobinica naméda yáacacoo Jesús yáajcha. Ya quéewique'e naméda lirrú áabai trampa, nasáta liúcha limédaque'e áabai jócai nacába cáji, quéewique'e néeneda yáawacta Dios bánuajani. ¹² Jesús léejueda licálesau máanui ya limá:

—¿Táda nasáta náani chóniwenai áabai jócai nacába cáji? Nuyá yáawai numáca irrú jiníminaa numédani icába.

¹³Néene limáaca nayá, ya leejoo liúrrucocoo lancha rícula liáu bajiála manuá.

Éewidacaishi jócai yáawaiyi nashínaa náa'a fariséobinica
(Mt 16:5-12)

¹⁴Náa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha namíya máecha natée íyacaishi, ya bánaí rími báshida páani nawáalia lancha rícu. ¹⁵Jesús íiwa nalí:

—Ícába, yúchau liá'a levadura fariséobini shínaaca ya léchchoo liá'a Herodes shínaaca.

¹⁶Ne jócu náa léenaa néemi Jesús wówaini limáca, náa'a lishínaa éewidenaicoo Jesús yáajcha, natáania'ee nalí wáacoo:

—Limá walí liáni jócala waínda páani.

¹⁷Jesús yáa'inaa léenaa, limá nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¿Újnibii jócai yáa léenaa éemica jiní yáaca léenaa? ¿Iwáalia iwíteu cabálini wérri? ¹⁸¿Iwáalia ituú ya jócai icábaca, ya iwíba jócai éemi? ¿Jócu édacaniu? ¹⁹Quéecha'inaa nuchújida cinco páani nanácu náa'a cinco mil washiálicuenai, ¿chíta máanaba canasta cashiámui lishídami yáawacaida jíní?

Nayá éeba:

—Doce.

²⁰—Ya quéecha'inaa nuchújida náa'a siete páani nanácu náa'a cuatro mílca, ¿chíta máanaba canasta cashiámui yáawacaida jíní?

Nayá éeba:

—Siete.

²¹Néenee limá nalí:

—¿Újnibii jócu yáa léenaa?

Jesús chúni báqueerri matufýii lirrícu liá'a
chacáaleca jí'ineerri Betsaida

²²Liáwinaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo náiiinu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Betsaida, néenee náinda lirrú báqueerri matufýii nasáta liyá nawówa yáajchau lidúnuque'e linácu, lichúnique'ini. ²³Néenee Jesús wína licáaji nácu liá'a matufýiica lijéda báawachala chacáalee yúcha jíní. Néenee liwísa lituí íta'aa lichánaa náa'a licáajicoo linácu lisáta léemiu liyá áicta léewani licábaca já'a. ²⁴Néenee licába liá'a matufýiica limá'ee:

—Nucába washiálicuenai újnini áicubaca ne jíneneu.

²⁵Néenee Jesús chánaa náa'a licáajicoo lituí íta'aa báníu néenee liwána licábacai. Néenee lichúniwai liá'a matufýiica licába quinínama jucámarranaa. ²⁶Néenee Jesús bánua líibana néerra jíní limá lirrú:

—Ojiwárruau chacáalee rículajoo, jiní jíiwanirru néerrajooni.

Pé'eru máirri Jesús liyáca Mesías
(Mt 16:13-20; Lc 9:18-21)

²⁷Liáwinaami liéni, Jesús ya lishínaa éewideneu náau náa'a chacáalee júbini lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Cesarea Filipo shínaa. Iníjbaa lícu Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá náa'a chóniwenai tánashia nuyá?

²⁸Nayá éebani:

—Áabi ma jiyácala liá'a Juan Bautista, áabi ma jiyácala liá'a íiwaderri Dios chuáni báinacu Elías, ya áabi ma jiyácala báqueerri néenaa náa'a éewidenai Dios chuáni báinacumi.

²⁹—Ya iyá ¿tánashia imá nuyái? —lisáta nayá.

Pé'eru éeba liúcha:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani liméda saícai chóniwenairru.

³⁰Ne Jesús bánua nayá jócubecha natáania linácu, liyácala liá'a Mesíasca.

Jesús íiwadeda limánalicau
(Mt 16:21-28; Lc 9:22-27)

³¹Jesús chánau léewida nayá, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca arrúnai'inaa carrúni jináata'inaa médacoo bájjala, ya nacháani nuyá náa'a salínaica, náa'a sacerdotébini wácanai ya náa'a quéewidacani ley shínaa. Limá nalí, nuyá náinuani'inaa, ne matálíi éerri ricúla nucá-wiaujoo. ³²Liáni líiwani nalí jucámarranaa. Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani ya licáitacani. ³³Ne Jesús linácuau, licába nalí náa'a éewidenecoo ya licáita Pé'eru, limá lirrú:

—¡Jidánau núcha, Wawásimi! Jiyá jócai cába léjta Dios cábau'u, jiyá cáberri léjta washiálicuenai cábau'u.

³⁴Jáiwa Jesús limáida náa'a lishínaa éewidenaicoo ya chóniwenai, ya limá:

—Tánashia wówairri limédacoo nushínaa éewidenaicoo, limíya máecha liyá jájiu, liánaida lishínaa cruz ya jáu nuíshiirricu. ³⁵Jiníwata liá'a wówerri liyá léjta liwítee wówau'u, jócuminaa líinu licáwicau saíca Dios yáajcha; ne liá'a yúquerri licáwicau nunácueji ya linácueji liá'a chuánshi wásedeerrica, liwásedaminajoo. ³⁶¿Tána lisírbia washiálicuerrirru ligáa-nacta quinínama éerri, ya liúcacta licáwicau Dios yúcha báawachala?

³⁷Jiní éeneerri washiálicuerrica lipáida quéewique'e liwáalia licáwicau Dios yáajcha. ³⁸Áicta áabi báini nunácueji ya nushínaa chuánshi nácueji nanáneewa náani chóniwenai jócani éebida ya mamáarraca cajícónaani, cha léchchoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca báiminaa nucába liyá, jáicta nuíinu nusálijinaa balíbalicta lichúnicayu ya nuájcha majícónaani náa'a ángelbini.

9 ¹ Jesús léccchoo limá nali: Numá irrú yáawaiyi néenaa náani yáaine áani nunáneewa jócani'inaa máanali cáashia nacába liá'a Dios wánacaalaca líinu lidánaniyu.

Jesús báwachactau
(Mt 17:1-13; Lc 9:28-36)

² Seis éerri liáwinaami, Jesús yáu áabai dúuli áacai ítala, litée liájcha yáu Pé'eru, ya Santiago ya Juan. Néeni, nanáneewa, libáwachau licá-bacanau liá'a Jesúsca. ³ Líibala náawerriu quirrámini, cabálai wérri quinínama yúcha liá'a nabádedaniquictani. ⁴ Jáiwa nacába Elías ya Moisés táanianai nayá Jesús yáajcha. ⁵ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, ¡sáicai wérri wayá áani! Waméda matálii cuíta rími: áabai jirrú sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁶ Jiníwata náa'a éewidenaicoo cáarrudenai, ya Pé'eru jócai liá léenaa liá'a limáni liyáca. ⁷ Liyáalimi, áabai sáanai yúrrucoo nanácu catá-muana. Jáiwa áabai chuánshi, jiáu sáanai íbeji limá'ee: “Léewa nucúulee canfínai nucába liéni, éemiu lirrú”. ⁸ Liyáalimi, nacába'inaami natéejiu, jiní nacábani náajcha, Jesús bácai rími.

⁹ Nácula náurrucoo náacoo dúuli ítacha, Jesús yáarra nayá jócubeecha náiiwadede nayá áabi rúni liá'a nacábanica, cáashia Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca cáwiacoo máanali íbicha. ¹⁰ Linácu jiliéni nawáaliadani nawíta lícuu, áawita nasáta néemiu nayá jájiu tánashia léji liá'a licá-wiacoo máanalini íbicha. ¹¹ Nasáta'ee néemiu Jesús:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca Elíasca'ee arrúnai ínu quéecha nácu?

¹² Néenee léeba nachuáni:

—Yáawaiyi arrúnaa Elías ínu quéecha nácu, liyáminaajoo lichúni quinínamani. Tándawa namá náa'a cáashtaca arrúnaacala Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca carrúni jináatayu ya nacháani nuyá. ¹³ Ne nuyá ma irrú Elías jái ínucai, ne nayá naméda liájcha léjta nawóuwau, léjta litánau'inimi limáyu'u linácu cháa.

Jesús chúni báqueerri icúulirrijui wáalierrri espíritu máashii
(Mt 17:14-21; Lc 9:37-43)

¹⁴ Quéecha nácu'inaami néejoocoo náacoo nayáctala náa'a áabi néenaa éewidenaicoo Jesús yáajcha, náiiu nanácu íchabani wérri chóniwenai natéeji, ya áabi quéewidacani ley shínaaca méda yáaqueneu nayá náajcha. ¹⁵ Ne nacába'inaami Jesús, quinínama nacánacau natáa lirrú nacáarrudacalau. ¹⁶ Néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Tána ijútau iméda iyá náajchai?

¹⁷ Ne báqueerri yáairri liyá néeni léeba:

—Quéewidacai, nuínda nucúuleu áani, wáaleerri áabai espíritu máaquerri liyá machuáni. ¹⁸ Táshia nácucha liyácta jíni, liá'a espíritu

liwínani liúcani cáinabi rícula; ya cacáli jiáu liwálicueji, liwána liá'a muéda léu, ya limáacau cadácani. Ne nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha najédaque'e liúcha liá'a espírituca, ne jócai néenaa.

¹⁹ Jesús éeba'ee:

—¡Chóniwenai jócani éebida! ¿Cachálita arrúnaa nuyá yáajcha mamáarraca jíni? ¿Cachálita arrúnaa nuwánta yáajcha jíni? Índa liérra icúllirrijui máyala áani.

²⁰ Néenee natée liá'a icúllirrijui Jesúsru. Ne quéecha'inaami espíritu cába Jesús, liwána icúllirrijui cúcunacoo, jáiwa licáu cáinabi ricúla liwó-wanaanicoo cacálibee jiáu liwálicueji. ²¹ Jesús sáta léemiu lisálijinaa:

—¿Cachálitami liwáalia cháiqui jiliérra?

Lisálijinaa éeba:

—Rícue samálitaqui jíni. ²² Ya íchabachu liérra espírituca liúcani chichái ricúla ya shiátai yáacula, línuaque'ini. Jéewacta jimédacani walí, carrúni jináata jicába wayá ya jiyúda wayá.

²³ Jesús má'ee lirrú:

—¿Chíta 'Jéewacta jimédacani'? ¡Quíninama éewacoo lirrú liá'a éebi-derri nunácu!

²⁴ Néenee lisálijinaa liá'a icúllirrijuica limáidada:

—Nuyá éebiderri. ¡Jiyúda nuéebida mawí!

²⁵ Jesús cába'inaami náawacacoo íchaba chóniwenai, licáita liá'a espí-ritu máashii, limá'ee:

—Espíritu jócai índa táaniaca ya mawíbai nuyá wána jijíacoo liúcha liérra icúllirrijuica ya ujéejoo jiwárruacoo linácu mawíá.

²⁶ Liá'a espíritu limáidada, liwána icúllirrijui cúcunacoo. Jáiwa lijíáu liúchai, limáacani jicá'a máanali, tánda íchaba ma máanalicalani. ²⁷ Ne Jesús wína licáaji nácu, libárruedaque'ini; jáiwa libárruo liá'a icúllirrijuica.

²⁸ Néenee Jesús wárruo áabai cúta licúla, jáiwa lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyái nayá bítau:

—¿Tánda jócu wéenaa wajéda liérra espírituca?

²⁹ Ne Jesús éeba'ee:

—Liéni demonio cháica'a jiáirriu bácai oración ya ayúnouy.

Jesús íiwadeda chámaichu limáanalicau

(Mt 17:22-23; Lc 9:43-45)

³⁰ Quéecha'inaami náacoo chéni, nayáctami nayáca nabésunau Gali-leai. Ne Jesús jócai liwówai áabi yáa léenaa táshia nayá jíni, ³¹ jiníwata éewiderri liyá lishínaa éewidenaiu liájcha. Limá'ee nalí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nayá nalí náa'a washiálicuenaica, ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálíi éerri ricúla nucá-wiaujoo máanalicai yúcha.

³² Ne nayá jócai náa léenaa néemica liúcha cáarru nasáta néemiwani.

¿Tánaji liá'a mawíyii cawénica?

(Mt 18:1-5; Lc 9:46-48)

³³Néenee náiiinu chacáalee jí'ineerri Capernaúm. Nayá'inaami cuíta ricúla, Jesús sáta léemiu nayá éewidenaicoo liájcha:

—¿Tána ijútau yáacoo injbaa lícui?

³⁴Ne jáiwa manúma nayái, jiníwata injbaa lícuu jútenaiu náiiinuca tánashia mawí cawénii wérri náiiibicha. ³⁵Néenee Jesús liwáawai, limáida náa'a doceca, limá nalí:

—Tánashia wówerri quéecha nácu, arrúnai'inaa náishiirricuu quinínama yúcha, ya lishírrueda nalí quinínama.

³⁶Jáiwa libárrueda béewami nalí báqueerri samálita, jáiwa liwína liná licúlau jíni limá nalí:

³⁷—Tánashia ríshibierri nují'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, ríshibierri nuyá; ya liá'a ríshibierricta nuyáni, jócai bábaujta lirríshibia nuyá, ya lécchoo liá'a bánuerri nuyá.

Ne liá'a jócaicta yáa wajúntani, yáairri wáajcha

(Mt 10:42; Lc 9:49-50)

³⁸Juan má'ee lirrú:

—Queewidacai, wacába báqueerri jéderri demonio jijí'inaa nácu, ne jócaica wáajcha sái jíni, jáiwa waprúbibia liúcha jíni.

³⁹Jáiwa Jesús éeba'ee:

—Jócai iprúbibia liúchani, jiníwata liá'a méderri jócai nacába cáji nují'inaa nácu, jócai éewa litáania máashii nunácueji. ⁴⁰Ne liá'a jócaicta ya wajúntami, yáairri wáajcha. ⁴¹Matuínaami tánashia yáairri írta áabai báasu shiátai iyá Cristo shínaaca, yáawai numá irrú liwáaliaminaa liwénijoo.

Liá'a carrúnatai cáacoo jícónaashi rícula

(Mt 18:6-9; Lc 17:1-2)

⁴²“Matuínaami tánashia wáneerri nacáacoo jícónaashi rícula náani áabi júbini éebidenai nunácu, Dios cástigaa liyá, sáictami náuca manuá yáaculani áabai íiba wérri liwánacoo nabájini linácula. ⁴³Ne jicáajiquicta wána jicáacoo jícónaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerri jicáajiu; sáicai jiwárruacoo macáaji áacairra, ne jócubeecha chámai jicáajiyu jiáu jibárruacoo infierno rícula, chaléeni jóctala chichái éewa lichácacoo. [⁴⁴Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.] ⁴⁵Ne jiíbacta wána jicáacoo jícónaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerri jiíbau; sáicai jiwárruacoo áacairra macáwa, ne jócubeecha chámai jiíbayu jiáu jibárruacoo infierno rícula. [⁴⁶Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácáu.] ⁴⁷Ne jituícta wána jicáacoo jícónaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jijédanica jituífu; sáicai jiwárruacoo bátui tuíshiyu Dios wánacaalactaca ricúla,

ne jócubeecha chámatui jituíyu jicáu infierno ricúla. ⁴⁸ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.

⁴⁹ “Jiníwata quinínama mináajoo nasálau chicháiyu, liwówau limáaca arrúnua wabésunacoo íchaba cacháninai íbeji. ⁵⁰ Iwíduma saícai; ne jáicta majúwacani, ¿chíta quéewau éewa iwána lisírbia bániu jíni? Iyá léjta iwíduma saícaica, saíca iyá iyáwaacoo.”

Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca yáacau

(Mt 19:1-12; Lc 16:18)

10 ¹ Jesús jiáu Capernaúm néenee, jáiwa liáu Judea shínaa cáinabi ítala, cáiwia jiáctejcoo Jordán shínaa cáinabi ítala. Néeni néejoo náawacacoo lirrú náa'a chóniwenai, jáiwa léejoo léewida nayái léjta limédau'uni séewirrínaa. ² Áabi fariséobini narrúniu Jesúsru, quéewique'e néeneda nacába wáni, nasáta néemiu wáni washiálicuerri léewacta limáaca línu, léjta wawítee báinacu. ³ Jáiwa léeba nachuáni:

—¿Tána Moisés bánua imédacai?

⁴ Namá'ee:

—Moisés máca néewaca namáaca naníinai, liá nalí áabai cáashta namáaca yáaca'inau.

⁵ Néenee Jesús ma nalí:

—Moisés yáa irrú liérta wánacaalashica liyá júrricacala iyá. ⁶ Ne quéechanacu'inaami Dios quénuda cáinabi, Dios quénuda washiálicuerri ya ínetoo, ⁷ Linácu jiliéni washiálicuerri shírriu lisáljinaa yúcha ya litúwa quéewique'e cáinu liyá. ⁸ Ne nayá chámata léjta chóniwenai áabai-minaa nayája. Chá'a jóca chámata nayá mawiájani bácaicai. ⁹ Linácue jiliéni liá'a washiálicuerrica jócai éewa lishírrica liá'a Dios rúndanica.

¹⁰ Jái'inaami nayá cuíta rículai lishínaa éewidenaiacoo sáta néemiu liyá linácue jiliéni. ¹¹ Jesús má'ee nalí:

—Tánashia liá'a máaquerri línu ya licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii línayu runácula ruá'a quéecha nácu saúmica. ¹² Ya ínetoo mácacta rúneerri ya rucásau báqueerri yáajcha, cháí cábacanaa ruméda ruínayu máashii.

Jesús yáa saícai nalí náa'a saamanaica

(Mt 19:13-15; Lc 18:15-17)

¹³ Natée Jesúsru áabi saamanai lidúnuque'ini; ne náa'a éewidenaiacoo jáiwa nacáita náa'a téenei lirrúni. ¹⁴ Jesús cába'inaami jíni liáni, íwirri liwówa ya limá nalí:

—Imáaca saamanai ínu nulí, ya u'ipróbibia núchani, jiníwata náa'a éebidenai Dios nácu, léjta náani saamanaica, jócai éewa náinuminaa Dios néerra. ¹⁵ Yáawai numá irrú jócta éebida Dios nácu léjta náani saamanaica, jócai éewa liwárroocoo néerra.

¹⁶ Jáiwa linácuda limá licú sáamanai, jáiwa liá nalí saícai nayái lichánaa licáajiu nanácu.

Báqueerri washiálicuerri rícuerrri táania Jesús yáajcha
(Mt 19:16-30; Lc 18:18-30)

¹⁷ Jái'inaa Jesús jiáu liwína liájabau, báqueerri washiálicuerri cánacau línuca litúyau lirrú, lisáta léemiu jini limá lirrú:

—Quéewidacai saícai, ¿tána arrúnaa numédacai quéewique'e nuyá Dios yáajcha mamáarraca?

¹⁸ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Táda jiá nují'inaa saícai? Jiní saícai, bácai Dios. ¹⁹ Jiá léenaa náa'a Dios wánacaalau'uca: 'Ujínua; Ujimá báquetoo yáajcha jínu yúchau, (ujimá báqueerri yáajcha jínirri yúchau léchho); ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau báqueerri nácucha; ujichálueda; cawáunta jisálijinau ya jitúwa léchho.'

²⁰ Néenee limá Jesúsru liá'a washiálicuerrica:

—Quéewidacai, quinínama liáni numédani icúulirrijuicteji nuyá.

²¹ Néenee Jesús cába lirrú canfinaa licába liyái limá lirrú:

—Cháucta jirrú áabai rími mawí: Jiáu, jiwénda quinínama liá'a jiwáa-lianica ya jiá nalíni náa'a carrúni jináatanica. Jiwáaliaminaa méenaami chaléeni áacairrajoo. Néenee jínu jijnánicoo nuájcha.

²² Néenee liá'a washiálicuerrica, linísa'inaa léemi liá'a Jesús máni lirrú, liúrrucueda liwówau liáwai máashii wérrica liwówa yáacoo, bájalaca rícuerrricani.

²³ Néenee Jesús cába náa'a lishínaa éewidenaicoo yéenai litéeji limá nalí:

—¡Tráawajui wérri nalí náa'a rícuinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁴ Néenee náa'a lishínaa éewidenaicoo nacáarrudau néemi lichuáni, ne Jesús éejoo limá nalí:

—Nuéenibi, ¡tráawajui wérri nalí náa'a máaquenai nawówau warrúwa nácu nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca! ²⁵ Tráawajui mawí báqueerri rícuerrirru liwárrua'inau Dios wánacaalactalaca liúcha léjta áabai caméeyu jócai éewa libésunacoo ishídui tuí rícueji.

²⁶ Néenee nacárrudau wérri néemicani namá'ee nalíwaacoo:

—¿Yáawaicta liáni, tána éewa línu Dios néerra?

²⁷ Néenee Jesús cába nalí limá nalí:

—Chóniwenai jócai néewa naméda liáni, ne Dios, léewaca liméda, ne Dios léewaca liméda quinínama.

²⁸ Jáiwa Pé'eru ma lirrú:

—Wayá wamáacani quinínama liá'a wawáalianimica, quéewique'e wéewa wasíguia jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee:

—Ne yáawaiyi namá irrú matuínaami máaquerricta nunácueji o nuchuáni nácueji sálwerrica limáacacta líibanau, o léenajinai, o léenajetoo, o litúwa, o lisálijinaa, o léenibi, o cáinabi, ³⁰lirrírshibiaminaa lirrícu liéni éerrica, cien cuíta yúcha mawí, léenajinai, léenajetoo, litúwanai, léenibi ya cáinabi, báawita namúrru iyá namédaque'e irrú máashii; ya liá'a éerri ínuerrica iwáaliaminaa cáwícashí jócai amáarra. ³¹Ne íchaba náa'a chóque'e cawéninica, nayáminaa mawénini'inaa; ya íchabaminaa chóque'e náa'a mawéninimica, nayáminaa cawénini'inaa.

Jesús íiwadedeerri matálichu máanalicala'inaa liyá
(Mt 20:17-19; Lc 18:31-34)

³²Ná'eewoo Jerusalénra, Jesús jínerríu éewidenaicoo béecha. Ne nayá cáarrudenaiu, ne náa'a yáainecoo líshiirricu cáarruni. Jesús éejoo limáida náa'a doce éewidenaicoo báawachala, jáiwa líiwa nalfí liá'a libé-suna'inaacoo. ³³“Léjta icábau'uni, wayá yáaineu Jerusalénra, chaléeni nuyá Washíalicuerri Dios Cúulee'inaaca néntregaani'inaa nuyá nalfí náa'a sacerdotébini wácanaica, ya nalfí náa'a quéewidacai ley shínaa, nawánaminaa náiiinuacojoni nuyá, ya néntregaaminaajoni nuyá nalfí náa'a bájjirra cáinabi ítesanaca. ³⁴Nacáidaminaa nuyájoo, nawísadaminaa nuyá, náii-nuedaminaa nuyá ya náiiinuaminaa nuyájoo; ne matáli éerri yáwinaami nucáwiaminaujoo máanalicalai yúcha.”

Santiago ya Juan sátenai áabai saícai
(Mt 20:20-28)

³⁵Santiago ya Juan, Zebedeo éenibi, narrúniyu Jesúsru namá'ee lirrú:
—Quéewidacai, wawówai jiméda walfí áabai saícai wasátani'inaa jiúcha.

³⁶Ne lisáta léemiú nayái:

—¿Tána iwówai numéda irrúi?

³⁷Namá'ee lirrú:

—Jimáca walfí jiwána wawáacoo jiwánacaalactaca balíbalictaca báqueerri saícaquicteji ya báqueerri apáulicueji.

³⁸Jesús éeba'ee:

—Iyá jócai yáa léenaa isátanica. Nuyá carrúni jináata'inaa namédaca ya náiiinua nuyá. ¿Iyá éenaa iméda carrúni jináata ya máanali iyá léjta nuyá?

³⁹Jáiwa néebai:

—Wéenani.

Jesús má'ee nalfí:

—Iyá carrúni jináatani namédaca ya máanali iyá léjta máanali nuyá;
⁴⁰Ne iwáayu'inau saícaquictejica o apáulicueji, jócai nutóca nuá irrú, ne náa'a nusálijinaa wínani quéecha, náwa wáaine'inau néeni nárra.

⁴¹ Quéecha'inaami néemicani náa'a áabi diez éewidenaicoo, jáiwa íwirri nawówai Santiago yáajcha ya Juan. ⁴² Ne Jesús máida'ee nalí limá'ee:

—Léjta yáayu léenaani, náiiibi náa'a jócani éebida, ái wánacaleerri nayá já'a mawí máanui cábacoo náucha, ya náa'a máanuini cábacoo áacai nacábacoo áabi yúcha. ⁴³ Ne íibicha jócai éewa chácaarra. Báawacha wáucha, iyá, liá'a wówerri máanui limédacoo íibicha, arrúnaa lisírbia quinínamaru. ⁴⁴ Ne liá'a íibicha wówerri limédacoo cawéníyu arrúnaa lishírrueda áabirru. ⁴⁵ Jiníwata Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuca jócai nasírbia nulí, nuyá ínuerri nusírbiaque'e nalí, ya máanali nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jícona.

Jesús chúni Bartimeo matuíyiica

(Mt 20:29-34; Lc 18:35-43)

⁴⁶ Liáwinaami Jesús ínu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Jericó náajcha náa'a lishínaa éewideneu. Jáyaali najiáu Jericó rícula, íchaba chóniwenai yáajcha, néenee báqueerri matuíyii jí'ineerri Bartimeo, licúulee liá'a Timeoca, wáairriu liyáca iníjbáa éemanacu sáteerri warrúwa chóniwenai yúcha. ⁴⁷ Léemi'inaa liyáca Jesús Nasaret sái, néenee limáida liá'a matuíyiica limá'ee:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁸ Néenee íchaba cáita liyá quéewique'e manúmata liyáca, ne limáidada danáanshiyu mawí:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁹ Néenee Jesús bárruawai limá'ee:

—Imáida lirrú.

Néenee namáida lirrúi matuíyiica namá lirrú:

—Cadánani, jiwówa, jibárruo, limáida jirrú liá'a Jesúsca.

⁵⁰ Néenee liúca lishínaa sábanawai léjta ruana liá'a Bartimeoca léenu libárruacoo línu Jesús néerra. ⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiu jini limá lirrú:

—¿Tána jiwówai numéda jirrúi?

Liá'a matuíyiica limá Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai nucábaca báaniu.

⁵² Néenee Jesús ma lirrú:

—Jéewa jiácuwai. Nunísa nuchúni jiyái jéebidacala nunácu. Madéj-canaa léewa licábaca liá'a matuíyiica láu Jesús yáajcha iníjbáa lícui.

Jesús wárruo Jerusalénra

(Mt 21:1-11; Lc 19:28-40)

11 ¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, á'a chacáalee Betfagé ya Betania rícu, urrúni lirrú liá'a Olivos shínaa awácaca, Jesús bánua chámata lishínaa éewidenaicoo, ² limá'ee nalí:

—Yáayu'u áabai chacáalee píitui rími júntami, iwárruaminau néerrajoo finuminaa áabai burro bájerriu, jiní írracajiu íta'aa újnbii. Iwásedani ya ta índaque'e jíni. ³Ne áabi sáacta néemi iyá tánda imédani, imá nalí wawácalirru náani, ne liyáalimin léējueta irrújoni.

⁴Jáiwa náawai, náiiu linácu liá'a búroca cáaye rícu, bájerriu cuíta núma lícu, jáiwa nawáseda jíni. ⁵Áabi yáaine nayá néeni nasáta néemiu nayá:

—¿Tána imédai? ¿Tánda iwáseda liárro búroca?

⁶Ne néeba nachuáni léjta Jesús máyu'u nalí; jáiwa naínda náacuwai. ⁷Néenee namáaca náabalau burro íta'aa ta natée Jesúsru jíni. Jáiwa Jesús írrau burro íta'aa. ⁸Íchaba dáquinia náabalau infjbaa lícu, liá'a Jesús bésunactacoo, ya áabi dáquinia áicuba nácai nawíchua bacháida lícu. ⁹Ya náa'a yáainecoo libéecha ya líshiirricu, namáidada'ee:

—¡Cawéni wérri! ¡Sáicai wérri ínuerri lijí'inaa nácu Wawácali Diosca!

¹⁰¡Sáicai wérri línuca liá'a wánacaleerrica, léjta wawérri Davidmi wána-caalactamica lishínaami sáictai wérri! ¡Cawéni wérri Jesúsru áacairra!

¹¹Jesús wáaroo Jerusalénra jáiwa liáu templo néerra. Licábateda litéejiu néenee ta liácoo Betania néerra náajcha náa'a doce éewidenaicoo, níwata jái táicalacai.

Jesús mándisierri higuera jiní íta

(Mt 21:18-19)

¹²Áabai éerri ricúla, najjá'inaamiu Betania rícueji, Jesús sintia ínaaishi.

¹³Déecucheji licába áabai higuera cabáinai, jáiwa lirrúniwai licába cáactani, ne línu licába liyáwoo libáinaaca, jócala léerdi liá'a lítau. ¹⁴Néenee limá higuérarrui:

—¡Jiníminaa mawiá éejoo líiya jíta mawiá!

Lishínaa éewidenaicoo néemini.

Jesús yúca templo rícuca náa'a wéndenaica

(Mt 21:12-17; Lc 19:45-48)

¹⁵Liáwinaami Jesús ínu Jerusalénra náajcha náa'a lishínaa éewidenaicooca. Quéecha'inaa liwárruacuwei (lishínaa patio ítala liá'a) templo máanuica, néenee licába náa'a wéndenai néeni ya náa'a wénenai lécchoo. Néenee ya ta líuca bináa-wala jíni. Lináawida nashínaa mésa náa'a cámbianai warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai náa'a wéndenai paloma, ¹⁶jócu línda jini'eecha bésuneerriu templo rícueji tánashia natéenii. ¹⁷Néenee léewida nayá limá nalí:

—Jái tánacuwei,

‘Núbana jí'inaaminaa cuíta na'óracta'inaa náa'a quinínama chóniwenai yéenai cáinabi íta'aa',

ne iyá médani léjta áabai útawi canédibini shínaa. (Jesús ma nalí liáni náa'a wéndenaica nachálujuedacala chóniwenai.)

¹⁸Néemi'inaa liá'a Jesús médani náa'a sacerdote wácanai ya náa'a quéewidacai ley shínaa, néenee namúrru chítashia náiiuau'u'inaa Jesús

jíni, cáarrucaá nacábacani, níwata quinínama chóniwenai cáarrudau néemi léewidacala, sáicta néemi léechuni. ¹⁹Ne catáawaca'inaa, Jesús jiáu lirrícucha liá'a chacáaleeca lishínaa éewidenaicoo yáajcha.

Higuera máataica míishiyi

(Mt 21:20-22)

²⁰Manúlacai'inaami néesoo nabésunacoo higuera jútami, jáiwa nacába jíni míishii lijíchu yáajchau. ²¹Néenee Pé'eru, lédacaniu bésu-neerricoo, limá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jicábate, liá'a higuera jimándisiani míishiyi.

²²Jesús éeba'ee:

—Éebida Dios nácu. ²³Ne báqueerri chóniwerri éebidacta liwówa yáajchau Dios nácu éewerri limá lirrú liáni dúulica: ‘¡Cachéerra, jichánau manúá yáacula!’, ya yáawaa léebidaca cháminaa libésunacoo léjta limáyu. ²⁴Tándawa numá irrú quinínama liá'a isátani Dios yúcha, éebidani jái ínucai, ya irrishibiaminaajoni. ²⁵Ne jáicta isáta iyá Dios, ipérdonaa yáacau jáicta máashii imédani irrúwacoo, quéewique'e isáljinaa yáairri áacai liméetuaque'e ijíconaa léechoo. [²⁶Ne jóctaca ipérdonaa, chacábacanaa isáljinaa yáairri áacai jócai lipérdonaa ijíconaa léechoo.]

Liá'a wánacaalacta Jesús shínaa

(Mt 21:23-27; Lc 20:1-8)

²⁷Liáwinaami liáni néesoo Jerusalénra. Nácula Jesús jínaniu templo rícu, jáiwa narrúniu lirrúí náa'a sacerdótebini wácanai, náa'a quéewidacai ley shínaaca, ya náa'a salínaica, ²⁸ya nasáta néemiu wáni:

—¿Tána wíteeshiyu jiúqueda nashínaa náa'a cawéndacani templo rícu? ¿Tána yáa jirrú wíteeshi jimédau'inaani?

²⁹⁻³⁰Jesús éeba'ee nachuáni:

—Nuyá léechoo nusáta nuéemiu iyá: ¿Tána bánua Juan Bautístaca, Dios o washiálicuenai? Éeba nulíni. Ne íiwacta nulíni, nuyáminaa léechoo nufiwaminaa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

³¹Jáiwa nachánau najútacoo nayá wáacoo: “Ne wamácta lirrú Dios bánuani, limáminajoo: ‘Néenee, ¿ne tánda jóca éebida lirrúí?’” ³²Ne wamácta washiálicuenai bánuani,” íwirriminaa chóniwenai wówa wáajcha, quinínama yáine léenaa yáawaiyii, Juan táania yáawaiyi Dios rícueji. ³³Jáiwa néeba Jesúsru:

—Jócu wáa léenaa.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá chajá'a jóca núíwa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

Liá'a licábacanaaca náa'a catráawajaacanica máashiicanica

(Mt 21:33-36; Lc 20:9-19)

12 ¹Jesús litáania nalí licábacanaayu. Limá'ee nalí: “Báqueerri washiálicuerri liábana uva yáanai, jáiwa lirríjcueda litéejii;

lichánau lichúni liárrui limédacta'inaa vino, jáiwa libárrueda áabai torre quéewique'e litúyacani quinínama. Néenee liá nalí jíni lishínaa shínaa-shiwai áabi tráawajadorbinirru, jáiwa liáwai. ²Léerdi'inaami náawaqueda banácali íta, libánua báqueerri lishínaa tráawajadorru yáairri liájcha, lisáta náucha náa'a cáabanacani lishínaa cáinabi íta'aa, léenaa liá'a shínaashi éenaaca banácali íta litócani'inaaca. ³Ne jáiwa nawína liyái, náiinuedaque'ini nabánuani cháaji macáaji rícu sái. ⁴Néenee liá'a liwá-calica libánua báqueerri léenaa, ne liáni nawánani catúca liwíta nácu ya nacáitadeda liyá. ⁵Libánua báqueerri jáiwa náinua jíni. Liáwinaami libánua áabi íchabani; ya áabi nabásedani ya áabi náiinui.

⁶“Újnibii limáacau lirrú báqueerri: Licúulee, caníinai wérri licábaca. Último libánua liyá lipénsaa lirrúwoo: ‘Cájbami cawáunta nacába liáni nucúuleeca.’ ⁷Ne namá nalíwoo, náa'a cáabanacánica: ‘Lé'inaa léju liáni ríshibierri'inaa liá'a máacaderricoo jáicta máanali lisáljinajoo, wáii-nuani washínaa áani quinínama.’ ⁸Jáiwa'ee nawína jíni, náinua jíni ya náuca jíni limáashiicaimi bináawala banácali yúcha.

⁹“¿Ya tána imá irrúwoo tána liméda liá'a liwácali liá'a banácalica? Ya liáminau línuaca náa'a cáabanacánica, liáminaa liá'a banácalica áabirru.

¹⁰“¿Jóca iliá icábau liá'a Dios chuánica? Limáctaca:

‘Cristo léjta liá'a íbaca nacháninica náa'a camédacaica,
liyá'inaawa íba chúnsai saícaca.

¹¹Liáni limédani liá'a Wánacaleerrica,
ya wayá cárrudenaiú.”

¹²Néenee náa'a wánacaleenai judíobini nawówai'e natée Jesús preso, jíníwata náaca léenaa liméda licábacanaa nanácula. Ne cáarru nayái chóniwenai nácueji, néenee namáaca jíni, ya náawai.

Linácu liá'a napáidau impuesto

(Mt 22:15-22; Lc 20:20-26)

¹³Nabánua Jesús náa'a áabica fariséobinica ya lishínaa néenaa náa'a Heródesca, quéewique'e nawána limá áabata náucaque'e linácue jíni.

¹⁴Nayá janárma ma lirrúni:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimáni yáawaiyi, jócala jínda natée jiwítee jíní cáarrucala jicába chóniwenai, áabenaacala jimédacoo quinínama chóniwenai yáajcha. Jiyá éewiderrui yáawaa léjta Dios máyu'u. ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácalirru, o jócta wapáida? ¿Arrúnaa wapáida o jócuwee wapáidani?

¹⁵Ne Jesús, yáirri léenaa nawówaicala naméda lirrú máashii, limá nalí:
—¿Tánda iméda nulí trampa? Índa nulí áabai moneda nucába áani.

¹⁶Natée jíni, ya Jesús ma nalí:

—¿Tána náani léji liérta ya liérta jí'inaa tánerricoo lináni nácu?
Namá'ee néebacani:

—César, romanobini wácali.

¹⁷Néenee Jesús ma nalí:

—Ne yáa lirrú liá'a César tánashia lishínaa, ya Diosru liá'a lishínaa lécchoo.

Ya liá'a léebau náuchani nacáarrudau wérri néemicani.

Liá'a nasátau néemiu linácu liá'a nacáwiactacoo

(Mt 22:23-33; Lc 20:27-40)

¹⁸Néenee náau nacába Jesús áabi néenaa náa'a saduceoca. Namá'ee náani náa'a máanalínica jócani éewa nacáwiactacoo mawíá; táda náau nalí namá chá'a:

¹⁹—Quéewidacai, Moisés máacani tánerriu báqueerri washiálicuerri máanali cáinu yá jíní licúulee ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica liwínaminaa línu ruá'a máanirriuca, náa'a léenibi jiáínecoo, máaquenai-micoo léenibiyu liá'a léenajirri máanalimica. ²⁰Wée saícai wérri, áitee já'a siete léenajinai, liá'a quéecha nácu saíca cáserriu, jáiwa máanali jíní jócai máaca licúuleu. ²¹Néenee liá'a líshiirricusaica licásau ruájcha ruá'a mánirriuca, liyá cháí máanalica jíní máacani licúuleu. Chacábacanaa liá'a báqueerri léenajirri líshiirricusai lécchoo, ²²ya náajcha náa'a sieteca; ne jíní wérri éeneerri limáca licúuleu. Néenee máanali ruá'a línumica. ²³Wée saícai wérri, jáicta rucáwiaujoy, nayá náajcha wáacojoy báaniu, ¿Tánashia néenaa náani rúnirri'inaa náani sieteca yéenaimi ruájcha cásenaimiu?

²⁴Jesús má'ee nalí:

—Iyá yúquenai wérri iyáca, jócala yáa léenaa liá'a tánerricoo ya liá'a Dios wíteeca. ²⁵Jáicta máanalini cáwiaujoy, náa'a washiálicuenaica ya náa'a íinaca jócuminaa nacásau, ne cháminaa nayá léjta ángelbini yéenai áacairra. ²⁶Léjta jáicta máanalini cáwiawai, ¿Jócu iliá iyá, liá'a cáashta Moisés tánanimica? Moisés cába'inaami áabai banácali éemacoo liyáca ne jíní bálanaa. Dios má'ee Moisésru: —Nuyá jáa lierra Dios néebidanimi nácu liá'a Abrahámca, ya Isaac ya Jacob. ²⁷¡Ya Dios jócai máanaliní shínaa, Dios nashínaa náa'a cáwinica! Tándawa iwítee wérri iyá yúquerriu liyáca. Dios má'ee chá'a áawita máanalini nayá, cáwiniyaca.

Liwánacaala mawí cawéní wérrica

(Mt 22:34-40)

²⁸Lirrúniu Jesúsru báqueerri néenaa náa'a éewidenai Moisés chuáni éemerrimi Jesús méda yáacau'u chóniwenai yáajcha. Liá'inaa léenaa Jesús éeba nachuáni saíca, néenee lisáta léemiu jíní lécchoo limá'ee lirrú:

—¿Tána náibicha náa'a Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha?

²⁹Ne Jesús ma lirrú:

—Le Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha liáni: 'Israel shínaa chóniwenai, éemite liáni: Wawácali, washínaa Dios, Wawácali

Dios bácai rími. ³⁰Táda arrúnaa caníinaa jicába jiwácali Dios quiní-nama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jiwítee yáajchau ya quinínama jidánani yáajchau.’ Liyáwa Dios wánacaalau’u cawénii mawí quinínama yúcha liáni. ³¹Ya liá’a yéerri líshiirricu liá’a Dios wánacaalau’u cawéniica cha léjta liáni: ‘Arrúnaa caníinaa jicába áabi léjta jiyá jájiu.’ Jiní áabai Dios wánacaalau’u mawí cawéniica náuchaja liáni.

³²Néenee liá’a éewiderri Moisés chuáni ma lirrú liá’a Jesúsca:

—Sáicai jimáca, Quéewidacai. Yáawaiyi jimácaa bácai rími Dios, jiní báqueerri mawí liúcha. ³³Arrúnaa caníinaa wacába Dios quinínama wawówa yáajchau, ya quinínama wawítee yáajchau, ya quinínama wacáwica yáajchau ya quinínama wadánani yáajchau. Arrúnaa caníinaa wacába wayácchuniu léjta wayá jájiu. Cawénii mawí náucha náa’a cuéshinai wéemani wáa Diosruni, ya quinínama náucha náa’a áabata náiiindani altar ítala.

³⁴Jesús cába’inaa liá’a quéewidacai ley shínaaca, léeba liwítee sáicaiyu jíni, néenee limá lirrú:

—Jócai déecucha yáaca Dios wánacaalactalaca.

Néenee náa’a éemenai nayácani, jócu náa’a nawówau nasátau néemiu liá’a Jesúsca.

¿Tána lisálijinaa báinacu sánami liá’a Mesíasca?

(Mt 22:41-46; Lc 20:41-44)

³⁵Jesús yéerri liyáca templo rícu éewiderri liyáca, ya lisáta léemiu:

—¿Tánda namá náa’a quéewidacani ley shínaaca lécala liá’a Mesíasca néenaa náa’a Davidca? ³⁶Le Davidja liérta, táanierri Espíritu Santo dána-niyu limá’ee:

‘Liá’a Diosca limá nushínaa cawánacaalacai:

Jiwáau nulí sáicaquictejica,

cáashia nuwáalia jijínaiu jíajabalau’.

³⁷¿Chíta quéewau liá’a Mesíasca David cúuleequi jiníni, liyá jájiu limáni liwácalica? Náa’a chóniwenai, íchabani néemi nawówa yáajchau Jesús chuáni.

Jesús liá najíconaa náa’a quéewidacani ley shínaaca

(Mt 23:1-36; Lc 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Jesús má’ee já’a léewidacta liyáca: “Itúyau náucha náa’a quéewidacani shínaa leyca, náa’a wówenai namáacoo machénita náabala ya natáaque’e sáica nawówa yáajchau plaza rícu. ³⁹Níiwenai yáarrubaishi mawí sáicaca sinagoga rícu, ya níiwenai liá’a yáarrushi mawí sáitaca ya íyacaishi sáicaica. ⁴⁰Ya néda náabana náa’a máanirrinica, nawówaiyu ta náa’a óraca machéni. Nayá rishíbenai’inaa carrúnatabee máanui mawí.”

Ofrenda rushínaa ruá'a máanirriuca ruyá carrúni jináatau
(Lc 21:1-4)

⁴¹ Jesús yéerrite lijúntami náa'acaja náawaquedani rícu warrúwa nachúnique'e liyú templo, licába liyáca náayu'u warrúwa lirrícúla. Íchaba rícuini yáa íchaba warrúwa. ⁴² Jáiwa'ee ruíinu báquetoo máanirriuca carrúni jináatau, jáiwa'ee ruácaya rícu chámai moneda rími cobre, jiníjtaí wéni. ⁴³ Néenee Jesús máida lishínaa éewidenaicoo, ya limá nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú ruáni máanirriuca carrúni jináatau yáichoo lirrícúla mawí máanui náucha náa'a áabibica; ⁴⁴ ne yáainai quinínama liá'a sóberrerri nalí, ne ruyá carrúni jináatau ruáni quinínama carrúni jináataiyu ruyáu'inaa.

Jesús íiwadeda linácu liá'a templo cáarrallerri'inau
(Mt 24:1-2; Lc 21:5-6)

13 ¹ Jesús jiá'inaamiu templo rícuha, báqueerri néenaa náa'a lishínaa éewidenaicoo limá Jesúsru:

—¿Quéewidacai, jicábateja íba ya cuíta máanui namáni saíquitani!

² Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Jicába náani cuíta máanui namánica? Ne jócai éenaa lichánacu liná-cula íba líta'aa wáacoo. Quinínama cáarrallerri'inau.

Jócai icába cáji libéechalau amáarractala'inaa cáinabi
(Mt 24:3-28; Lc 21:7-24; 17:22-24)

³ Jáiwa náawai awáca íbirra jí'ineerri Olivos, yéerri templo júntami. Jesús wáairriu ya Pé'eru ya Santiago ya Juan ya Andrés nasátani néemiu báawacha ⁴ chacálita'inaa libésunau jiliérta, tánashia lishínaa señal liá'a bésuneerri'inaacoo urrúniquictacani.

⁵ Jesús éeba'ee limá'ee nalí: “Cá'wa yúchaujoo jiní béecha chálujueda iyájoo. ⁶ Jiníwata ínuenai'inaa íchaba ménai nuyája liéni Cristo. Namá'ee nuyája liáni Cristoca, nachálujueda'inaa íchaba chóniwenaijoo.

⁷ “Jáicta éemi jináawiu íbana áanijoo ya chaléenii, u'icáarrudau. Arrú-naawa chácani, libésunacoo, ne jócai amáarra újnibi. ⁸ Jiníwata áabi cáinabi ínuwa yáacaminau áabi cáinabi júnta, ya áabi chóniwenai naméda jináwui nalí wáacoo, ya cáinabi cúsuu matuínaami, já'inaa ínaaishi. Liyá-minaa wacábani quéechanacu carrúnatabeeca.

⁹ “Ítúya iyáu; jiníwata náa'inaa iyá nalí náa'a wánacaleenaica carrúnatanica ya básaida iyá sinagoga rícu léchcho. Nawánaminaa yáacoo nanáneewa náa'a wánacaleenaica ya reybini náneewa éebidacala nunácueji; cháminaa éewa itáania éebidau'u nunácu nanáneewa. ¹⁰ Quéechanacu jóctanaa amáarrajani, liá'a chuánshica wásedeerrica arrúnaa cáiiwanacani quinínama cáinabi. ¹¹ Ne u'urrúni iwówa iyá linácu liá'a imánica jáicta néntregaa iyájoo lirrú liá'a carrúnataica. Jáicta nasáta

néemi yá, imáyu liá'a Dios wánani imáca, jiníwata jócta iyá táania léja liá'a Espíritu Santo táanierri'inaa nalí irrícueji. ¹²Néenajinai wáacoo néntregaaminaa néenajinau náinuaque'inini, ya nasálijinaa néntregaa néenibiu lécchu; ya náa'a néenibica nanáwaminau náinua nasálijinau. ¹³Quinínama chóniwenai máashii nacába iyá éebidacala nunácu; ne liá'a bárruerricoo machácani cáashia quiníctala mawiá, liyáminaa wásedeerri'inau.

¹⁴“Jáicta icábajoo línuminaa líerra chóniwerri máashiicai wérrica, Dios jínaica. Liwárruaminau Dios íbana licúla, jóctala léewa liwárruacoo, — Liá'a liérrica léemini—, jáicta libésunau léju líáni, náa'a yéenai Judea rícu, náau awáca íbirra nabáyacoo, ¹⁵ya liá'a yéerrica líbana lícu jócu limúrru lishíneu, jiníwata liyáli éerri carrúnatai wérri'inaaca, cánacau ibáyacoo. ¹⁶Néenee liá'a yéerri bacháida lícu jócu léejoo líbana néerra liáwaqueda líibalau. ¹⁷¡Carrúni jináatani náa'a ínaca máanuini yáawai, ya náa'a wáalenai sáamanai írrenai náini! ¹⁸Isátau Dios yúcha jócubechea uniábi yáajini, ¹⁹jiniwata liyáli éerrica bájjalal cacháninaca, jócai wacábacaji líta'aa líeni cáinabi limédanica, jiníminaa mawiá cháí. ²⁰Jóctata Dios wána amáarraitai liyáli éerrica, jiníminata wásedeerriwai; ne amáarraitai naná-cueji, náa'a lishínaacoo liníwanica, jócubechea carrúni jináata bájjala nayá.

²¹“Ne jáicta máirri irrú já'a ‘Cristo líeni yáa áani, o icábateni liá'a yáa á'a’, u'éebidani”. ²²Jiniwata náinuminaa chóniwenai máinei'inaa nayáca'ee Cristo, ya íiwadedenai chuáni báawachala. Namédaminaa íchaba señal ya méenaami, quéewique'e nachálujueda chóniwenai, áawita néewacta náa'a Dios wínanica. ²³¡Cá'wa yúchaujoo! Quinínama líáni nunísani nufíwa irrú jóctanaa libésunajau.

Léejuactacoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca

(Mt 24:29-35,42,44; Lc 21:25-36)

²⁴“Ne liyáli éerri'inaa, libésunactacoo carrúnatacaica, liá'a cáíwiaca lichácaminau, liá'a quéerrica jócai'inaa quéena, ²⁵ya sáalii cáinenau áacai ya náa'a quinínama yáinai áacai nachéchinaminau lécchu. ²⁶Néenee nacábaninaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca líinu'inaa sáanaí íbeji lichúnicayu lidánaniyu. ²⁷Nubánuaminaa nushínaa ángel-biniu, náawaquedaminaa náa'a nushínaa chóniwenaiquinínama cáinabi íta'aa, quinínama licúchui rícu liá'a cáinabica cáashia último licú-chui rícueji áacairranaa.

²⁸“Éewidau linácu líáni licábacanaa áicuba báinaca: Jáicta icá'a libáinaa páquiawai wáa léenaa ái urrúni camuí. (Cháwa'ee Israel shínaa cáinabi íta'aa). ²⁹Chacábacanaa, jáicta icábai libésunacoo liá'a nufíwani irrú, yáa léenaa urrúni nuínuca, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. ³⁰Numá irrú yáawaa quinínama líerra bésuneerri'inau yáawaa jóctanaa máanali náa'a chóniwenai cábenai líáni bésuneerricoo liyáca. ³¹Quiní-

nama cáinabi ítasai ya éerri rícu amáarrai'inaa, ne nuchuáni arrúnaa licúmpliacoo.

³² “Ne liá'a éerrica ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, báawita náa'a ángel-bínica yéenai áacai, báawita Licúulee. Bácai yáa léenaa liá'a Lisálijinaaca.

³³ “Tanda, arrúnaa iyá cáwitui yáca icábadede iyáca, jócta yáa léenaa chacálishia nuínujoni. ³⁴ Chái cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri, yáairrietau liyácani bájirra cáinabi ítala, licárgueda lishínaa tráawajador-biniu natúyaque'e líibana. Bácainaa nabánua natráawajaaca ya libánua liá'a catúyacai cuíta núma cáberri liyá líinuquicta. ³⁵ Chacábacanaa, cáwitui yáca, jócta yáa léenaa chacálishia nuínojni nuyá cuíta wácalica, jócta samásamanaa, jócta béewami táayebée, jócta á'a cawáamai máidactaca, jócta manúlacaiba; ³⁶ jócubeecha nuínu walíqueda nuínu'inaacu máinei iyáca. ³⁷ Liéni nufiwani irrú, nufiwani irrú quinínama: ¡Cáwique'e ituí yáca quinínama!”

Nacúmida yáacau nawínaque'e Jesús preso

(Mt 26:1-5; Lc 22:1-2)

14 ¹ Cháucta chámai éerri liyáli lishínaa saíctacta nawówa lijí'inaa pascuaca, náayacta'inaa liá'a páanica jócai múrracau. Náa'a nawácanaica, náa'a sacerdótebinica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca náawacau natáania nalí wáacoo, chítashia néewoo nawínaque'e Jesús natéeeque'e cuíta manúmai rículani, númashi yúwica nácueji ya náinuaque'inini. ² Ne áabi má'ee:

—Jócaita fiesta éerdi rícu, jócubeecha fiwirri chóniwenai wówa naméda máashii.

Báquetoo finetoo nuádeda juménibee Jesús nácu

(Mt 26:6-13)

³ Jesús yáairriu Betániala, Simón íibana néerra, liá'a Simónca wálierrimite lepra; nácula liwáau mésa nácula, ruínu báquetoo finetoo índechoo áabai frasco alabastro yúsai cashiámui juménibeeyu jí'ineerri nardo liyáwoo, cawéni wérri. Lisúwirria liá'a frascoca léewaue'e liméecucoo ya linuádeda liá'a juménibeeca Jesús wíta nácu. ⁴ Áabibi náa'a yéenei néenee fiwirrini wówa, namá'ee nalí wáacoo:

—¿Táda namáshida liá'a juménibeeca? ⁵ Éewerrieta wawéndaca áabai camuíta liwéni liá'a tráawajuca, quéewique'e nayúda náa'a carrúni jináatanica.

Ya táania máashii runácula ruá'a finetooca.

⁶ Ne Jesús má'ee:

—Imáacani; ¿tánda ijódiani? Liáni rumédani nulí saícai wérri. ⁷ Ne náa'a carrúni jináatanica arrúnaa iyá íibi, ya éewani iméda irrú saícai táshia éewacta jiníni; ne nuyá jócai'inaa nayá íibi mamáarraca. ⁸ Ruáni fine-

tooca le ruénani rumédacaja liáni: Rujúsueda nunácu juménibee jóctanaa naquéni nuyá. ⁹Ne yáawaiyi numá irrú, táshia nácucha cáinabi jíni táshia náiiwadedacta liá'a chuánshica wásedau'inaacoo, natáaniaminaa runácu ruá'a finetooa liá'a rumédanica, cháminaa nédacanicoo runácujo.

Judas fréserri léntregaa Jesús

(Mt 26:14-16; Lc 22:3-6)

¹⁰Judas Iscarioteca, néenaa náa'a doce éewideneu, yáairriu licá-baca nawácanai náa'a sacerdotébinica quéewique'e chítashia léewoo'u léntregaa nalí Jesús. ¹¹Néemi'inaami, sáita nawówa ya nafrésia náa lirrú warrúwa liá'a Judasca, liyá prínsipierri limúrru liyáalimi sáica léntregaaque'e Jesúsca.

Liá'a santa cena Wawácali shínaaca

(Mt 26:17-29; Lc 22:7-23)

¹²Quéechanacu áabai éerri liá'a fiestaca náayacta liá'a páanica jócai náarru limúrracau'u, quéecha'inaa náiiinua liá'a cordéroca pascua shína-naaca, náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácucha jiwówai jiyá jíni wáacoo waméda liá'a íyacashica pascua shínaaca jirrú jíni?

¹³Néenee'e libánua chámata lishínaa éewidenaicoo ma nalí:

—Yáa namówai lirrícula liá'a chacáaleeca. Néeni ínujoo báqueerri washiálicuerri téerri áabai cántaru shiátai; yáau líanai, ¹⁴táshia liwárruactau jíni, imá lirrú liá'a cuíta wácalica: 'Liá'a quéewidacai lisáta léemiu: ¿Tanácucha liyá jíni liá'a cuartoca núyacta'inaa nushínaa éewidenaicoo yáajchau pascua íyaninaaca?' ¹⁵Liyá líyadaminaa irrú liá'a piso áacaica áabai cuarto máanui, ichúnini ya listo náayacta'inaa cena. Iméda árra quinínama liá'a arrúnai'inaa wáyaca.

¹⁶Néenee náa'a éewidenaicoo jáiwa náawai chacáalee rícula. Náiiinu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí, ya naméda liá'a cenaca pascua shínanaaca.

¹⁷Quéecha'inaa samáacai, líinu liá'a Jesúsca cuarto rícula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau. ¹⁸Nácula'ee nawáacoo náayaque'e Jesús má'ee nalí:

—Yáawai'inaa numá irrú, ái báqueerri íibi já'a íyeerri nuájcha éntregueerri'inaa nuyá náiiinuaque'e nuyá.

¹⁹Néenee máashii nawówai náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu liyá bácainaa namá'ee:

—¿Nuyáminaani? Báqueerri ma lécchoo: —¿Nuyáminaani?

²⁰Jesús ma nalí:

—Báqueerri íibi iyá doceca íyeerri nuájcha lirrícu liáni mitájiaca.

²¹Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri Dios néenee yáairri'inau

máanalica léjta litánau'u Dios chuáni rícu. Ne máashii wérri lijíacoo lirrú liá'a washiálicuerrri léējueda'inaa náinua nuyá. Sáictaminaata jíni jóctata lijíawai liá'a washiálicuerrica cáinabi íta'aa.

²²Nácula náaya náa'a éewidenaicoo lijácha liá'a Jesúsca, liwína páani, liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica. Linísa'inaa liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica, litúcuedani liá nalí, limá'ee:

—Íyau, nuíinaa waliérta.

²³Néenee liwína vino áabai báasu liá Diosru sáicai linácu. Linísa'inaa liá Diosru sáicai linácu, liá jíni nalí náirra quinínama báasu rícueji.

²⁴Limá nalí:

—Liáni wówerri limáaca nuíirranacaalani, nuádedani'inaa íchaba jíconaashi nácueji. Liyú liáni írraica, numéda nuyá léjta Dios máyu'u numédaque'ini quéewique'e numéetua íchaba jícona. ²⁵Yáawaayii numá jóca nuíirra liábi liá'a uvaca mawía ne liyáali éerri'inaajoo nuíirra liábi liá'a wáliica chaléeni áacairra Dios wánacaalactalaca.

Jesús íiwa Pé'erurru libáyaque'e lináawa liá'a Jesúsca

(Mt 26:30-35; Lc 22:31-34)

²⁶Quéécha'inaa narrába áabai shímashi, jáiwa najíáu cuíta lícucha náau áabai dúuli néerra jí'ineerri Olivos. ²⁷Néenee'e Jesús má'ee nalí náa'a éewidenaicoo:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaajoo iwówaujoo nunácueji wáalee táayee, imáaca nuyá bácai, jiníwata jái tánacuwei wanácu:

‘Nuíinuaminaajoo léju liá'a pastorcojoo,

náju náa'a ovejaca nacáarraliaminaujoo.’

²⁸Ne quééchanacu jáicta nucáwiauajoo, nuáuminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

²⁹Néenee'e Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Áawita náurrucueda nawówaujoo quinínamajoo namáaca jiyá bácai, nuyá jócai'inaa.

³⁰Néenee'e Jesús éeba'ee Pé'eru chuáni: —Yáawaiyii numá jirrú jiyá, wáalee táayee, jóctanaa limáida chámaichu liá'a gáayuca, jibáya jináa-waujoo matálichujoo nunácueji, jócala yáa léenaa nunácu.

³¹Ne limá'ee Jesúsru danáanshiyu mawí:

—Áawita rúnaa máanalí nuyá jiájchajoo, jóca nuéjoo nubáya jináawa mawía.

Quinínama cha namácai.

Jesús óreerri Getsemaní néeni

(Mt 26:36-46; Lc 22:39-46)

³²Jáiwa náawai chaléeni jí'ineerri Getsemaní. Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Iwáayu íchaitaa áani nácula, nuáu nu'oracoo.

³³Ya litée Pé'eru, ya Santiago ya Juan, ya néenee lisíntia bájjiala máashii liwówa cáíwi licábacoo léccchu. ³⁴Limá nalí:

—Nusíntia nácuu máashii máanalicaí. Imáacau áani, úwa imáajoo.

³⁵Liyáalimi Jesús yáu libéechalawoo mawí, litájiau cáashia lináni dúnu cáinabi, lisáta'eewoo Dios yúcha, jócubeecha línda carrúni jináata limédacoo bájjiala. ³⁶Á'a li'oractacoo limá'ee: Nusálijinaa, jiyá éewerri jiméda quinínama: Jéda nútacha líáni carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jiméda léjta nuwówau'u, ne jimédaque'e léjta jiwówau'u. ³⁷Néenee léējuawai chaléeni nayáctalaca ya líinu nanácu máainai. Limá'ee Pé'erurru:

—Simón, ¿jimáa jiyáca? ¿Jócu wíta áabai hóraa jéewa jiyá cáwi jitáli-deda nuyá? ³⁸Arrúnaa cáwi iyáca ya i'órau, quéewique'e jócubeecha licáu irrú liá'a máashiica. Iyá saícai iwówa, ne ínaa wáneerri cáarru iyá.

³⁹Ne liáu báaniu, ya li'orau lirrípítia liyája chuánshicaja. ⁴⁰Néenee léēju'inau báaniu, líinu nanácu náa'a éewidenaicoo báaniu máainai, jiníwata dajuíshi báya wérrí natuí. Jiní náa léenaa namá lirrú. ⁴¹Léejoo matálichu, ya limá nalí:

—¿Isíguia imáaca ya iwówa íyabacoo? Cáí ája árra, líinu léji liárra hóraaca Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nacáaji ricúla náa'a cajíc-naanica. ⁴²Ibárrro, wáawai; áí urrúnicaí liá'a éntregueerri'inaa nuyá nujínairru.

Natée preso liá'a Jesúsca

(Mt 26:47-56; Lc 22:47-53)

⁴³Jesús táania'inaa liyá újni'ii, líinu néerrai liá'a Judasca néenaa náa'a doce éewidenaicoo, íchabani chóniwenai yáajcha índenai espada ya áicuba. Ínuenai nawánacaala nácu náa'a sacerdote wácanaica, náa'a íiwadenai Moisés chuáni, yá'ee náa'a salínaica. ⁴⁴Liá'a Judasca éntregueerri nalí Jesús linísa líiwa nalí chítashia quéewo'oo náa léenaa Jesúsqui jíni:

—Léju liárra nushíshi linánijoo, liyáwa léju liárra. Iprésudani itée saícani.

⁴⁵Líinu'inaa liá'a Judasca, lirrúniu Jesúsru madéjcalicunaa limá lirrú:

—¿Quéewidacai!

Néenee lishíshi jíni. ⁴⁶Linísa'inaa lishíshiqui jíni, néenee nawína jíni natée preso jíni.

⁴⁷Néenee báqueerri néenaa yáainai néeni, lijéda lishínaa espada líimanaca licúchau, jáiwa líiju le jiliá'a sacerdote wácali shínaa chóniwerri tráawajairri lirrú liwíchua liwíbai. ⁴⁸Ya Jesús lisáta léemiu náa'a chóniwenai:

—¿Tánda índá espada ya áicuba quéewique'e iwína nuyá preso, jicá'a liá'a máashiicaica? ⁴⁹Éerri jútainchu nuyá yáajcha nuéewida iyá lirrúcu liá'a templo máanuica, jócai iwína nuyá preso. Ne líáni imédani iyáca léjta limáyu'u liá'a Dios chuánica.

⁵⁰Néenee quinínama náa'a lishínaa éewidenaicoo namáaca jíní liá'a Jesúsca nacánacau liúchai. ⁵¹Ne báqueerri icúllirrijui yáau liánai, dájiderrii áabai éeyaishiyu. Ne liárri jáiwa nawína jíní. ⁵²Ne liyá jáiwa liwáseda lishínaa éeyaishimiwai jáiwa licánacau jushícai.

Jesús náajcha náa'a judío wácanaica

(Mt 26:57-68; Lc 22:54-55,63-71)

⁵³Natée Jesús lirrú liá'a sacerdote wácalirru, ya náawacau quinínama náa'a wácanaica sacerdótebinica, náa'a salínaica ya náa'a quéewidacanica ley shínaaca. ⁵⁴Pé'eru yáau líshiirricu déecuchata, cáashia línu patio ítala lishínaa cuíta liá'a sacerdote wácalica, ya jáiwa limáacawai náajcha náa'a catúyacani templo, licámudau liyá chichái tééji.

⁵⁵Náa'a sacerdótebini wácanaica ya quinínama nawácanaica, namúrru'e chítashia quéewau'inaa cajícona nálí Jesús náiinuaque'inini; ne jócai jiáu nálí léjta nawówau. ⁵⁶Jiníwata báawita namá íchaba ne jócai yáawaiyi, namá'ee nálí wáacoo bácaínaa. ⁵⁷Áabi bárroo namáca újnii namé'e nanúma yúbicau:

⁵⁸—Wayá éemenai limáca: 'Nuyá cáarralerrí'inaa liáni temploca namédani náa'a washiálicuenaica, ya matáli éerri nubárrueda áabai ya jócai namédacala náa'a washiálicuenaica.'

⁵⁹Ne jiní éewiderrini liá'a namánica.

⁶⁰Néenee liá'a sacerdótebini wácanaica libárroo béewami nálí quinínama, ya lisáta léemiú liá'a Jesúsca:

—¿Jiní éebaca? ¿Tána léji liéni namáni nayá jáica jiyá jíní?

⁶¹Ne Jesús máacau manúma, jiní éebacta; jiníwata náa'aca léenaa jócu liwáalia ítalashi. Liá'a sacerdótebini wácanaica léejoo lisáta léemiuni:

—¿Jiyá jiliérri Mesías, liá'a licúulee Dios sáicaica?

⁶²Jesús ma lirrú:

—Jajá, nuyá. Ya iyá icábaminaajoo nuyá Licúulee liá'a Washiálicuerrica wáairrii chéni sáicaquictéjica liá'a Dios cadánani wítee, ya línu sáanaí íibeji.

⁶³Néenee liá'a sacerdótebini wácanaica jáiwa lishírricua líibalawai liwówau limáca íwirricala liwówa, ya limá'ee:

—¿Tána arrúnaa warrúnaacai nacábaque'e mawí jíní? ⁶⁴Iyá éemenai limá chuánshi máashii Dios nácu. ¿Chíta icábau jiníni? Quinínama namá cajíconaacalani ya arrúnaacala máanalicani.

⁶⁵Áabibi chánau nawísadacani, ya nabáya lituí ya nabásaida liyá, namá lirrú:

—¡Jiácta léenaa tánashia básaida jiyái!

Ya náa'a catúyacani templo nabáseda lináni.

Pé'eru báyeerri jócala licúnusia Jesúsca

(Mt 26:69-75; Lc 22:56-62)

⁶⁶Nácula Pé'eru yáa liyáca cáinacula patio ita'aa, néenee ruíinu ruá'a báquetoo néenaa náa'a sacerdote wácali shínaa chóniwenai néeni sána yáca. ⁶⁷Rucába'inaa Pé'eru nábeerri liyáca chichái dáninacu, néenee'e rucába'ee lirrú rumá'ee lirrú:

—Jiyácani yáairrimi liájcha lécchoo liá'a Jesús Nazaret saíca.

⁶⁸Ne Pé'eru báya jíni limá'ee:

—Jócai nucúnusia liyá, jiní nuá léenaa liá'a tánashia jitáaniaca.

Néenee lijiáu bináawalai cuíta núma licúla néenee gáayu máidai. ⁶⁹Rucába'inaa lirrú báaniu ruá'a chóniwetooa, néenee rumá nalí náa'a yáinai néerra:

—Léwa báqueerri néenaa liárta náa'a yéeneemi Jesús yáajcha.

⁷⁰Néenee Pé'eru léejoo libáya báaniu jíni liá'a Jesús náwa. Íchaitaa rími liáwinaami, náa'a yáainai néerra namáwee Pé'erurru báaniu:

—Yáawaiyíi, jiyá báqueerri néenaa, níwata jiyá Galilea saí lécchoo, jitáaniacala léjta nayá.

⁷¹Néenee'e lijúrawai limá'ee:

—Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyiica. “Dios yáa léenaa jócai nucúnusia liá'a washiálicuerrica cháí itáania iyá nácu”.

⁷²Liyáalimi já'a, gáayu éejoo limáida báaniu. Néenee'e líinu Pé'eru liwíta lículai liá'a chuánshica Jesús mánimi lirrú:

—Jóctanaa gáayu máida chámaichu, jibáya nunáawa matálichu.

Ne lédacani'inau linácu liáni, néenee líchai.

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Lc 23:1-5)

15 ¹Jucámarra'inaami liácuwai, nawáca yáacau náa'a sacerdótebini wácanaica náajcha náa'a salínaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca, quinínama judío wácanaica. Ya natée Jesús libáji rícuu, jáiwa néntregaa jíni Pilatorru. ²Pilato sáta léemiuni:

—¿Jiyá jiliérta rey judíobini shínaaca?

—Jiyái máca, —Jesús éeba'ee.

³Jiníwata sacerdótebini wácanaica náani nalíta'aa íchaba chuánshi,

⁴Pilato éejoo lisáta léemiuni:

—¿Jiní jéebacta? Jicába chítashia mánaba najútacoo jíni.

⁵Ne Jesús jócai éeba lichuáni; jáiwa'ee Pilato cáarrudawai.

Jesús nawána náinuaca

(Mt 27:15-31; Lc 23:13-25)

⁶(Nuwówai nufíwa irrú áabai chuánshi rími). Lijútainchu liá'a fiestaca jí'ineerri pascua, Pilato wáseda nalí náa'a judíobinica báqueerri preso tánashia nasátani. ⁷Ái báqueerri cuíta manúmai rícula já'a jí'ineerri

Barrabás náajcha náa'a limánabacaca, finuenai chóniwenai lirrícu liá'a jináwiuca namédani náajcha náa'a gobierno shínaa chóniwenai, ya náiinua báqueerri chóniwerri. ⁸Néenee narrúni'inau Pilatorru náa'a chóniwenai íchabanica, néenee nasáta limédaque'e nalí léjta liwítee séewirrinaa. ⁹Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Iwówai nuwáseda irrúni liá'a Judíobini shínaa reycá?

¹⁰Pilato liáca léenaa náa'a sacerdotébini wácanai, néejueda Jesús lirrú cadénica nayá. ¹¹Ne náa'a sacerdoteca wáneenai nacáarraliacoo náa'a chóniwenai queéwique'e nasáta Pilato wáseda sáica mawí liá'a Barrabásca. ¹²Néenee Pilato má'ee nalí báaniu:

—¿Tánawa iwówai numéda liájcha liá'a imáni liá'a imáni nácucha judíobini shínaa reycá?

¹³Néenee namáidada báaniwai namá'ee:

—¡Jfinua cruz nácuni!

¹⁴Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Tánawa máashii limédai?

Ne namáidada danáanshiyu mawí namá'ee:

—¡Jfinua cruz nácuni!

¹⁵Néenee Pilato wówai limáacacoo sáica chóniwenai yáajcha, néenee liwáseda nalí jini liá'a Barrabásca. Néenee'e liwána nabása liyá danáanshiyu mawí liá'a Jesúsca. Nanísa'inaa nabásaqui jini, néenee'e liá nalí jini queéwique'e máanali cruz nácuni.

¹⁶Néenee náa'a soldádoca nanísa'inaa natée Jesús lítala liá'a cuíta wérrica shínaa bináawaca, néenee náawaqueda yáacuwei náa'a soldado íchabani mawí. ¹⁷Néenee nasúwa lirrú liá'a líibala quíirrai wérrica léjta rey íibala, jáiwa'ee nanísa'inaa nayáaqui jini liá'a túwirrica macájcuiyu újni corónaca, nasúwa liwíta nácu jini. ¹⁸Néenee'e ya ta nachána namáidadaca namá'ee lirrú:

—¡Yáali, Judíobini shínaa Rey!

¹⁹Nanísa'inaa natáa lirrú jini, néenee nabáseda náacoo jini liwíta nácu varayu, nawísadani náacoo natúyau náacoo náurruí íta'au lirrú naméda náacoo lirrú nacáidaque'inini. ²⁰Nanísa'inaa nacáidaqui jini, néenee namídu líibalami liá'a quíirrai wérrica néenee nasúwa lirrú le jiliá'a líibalaca. Néenee natée jini náiinuaque'e cruz nácuni.

Jesús natáatani'inaa cruz nácu

(Mt 27:32-44; Lc 23:26-43)

²¹Báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, liá'a lisálijinaa liá'a Alejandro ya Rufo, finuerri bacháideji. Libésuna'inaamiu á'a, nawána litée máashiiyu Jesús shínaa cruz. ²²Natée Jesús áabai sitio jí'ineerri Gólgota (wówerri limáca: "iyájimi yáarru"); ²³Náa líirra vino éewiderriu mirra yáajcha, áabai debé cáiwibeeyuca, jí'ineerri mirra, ne Jesús jócai líirra

náuchani. ²⁴Ne jáiwa natáata jíni. Ya náa'a soldádoca jáiwa nachújida nalí wáacoo líibalami liá'a Jesúsca, nacába tánashia natée nalí wáacuwai.

²⁵Manúlacaiba las nueve natáata'inaamini liá'a Jesúsca. ²⁶Ya nachánaa áabai letra cruz nácu wówerri limáca tándashia nácueji náiinua jíni, limá: “*Rey judíobini shínaa*”. ²⁷Liájcha natáata chámata máashiinini léchchoo, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáuliquicteji. [²⁸Cha licúmpliacoo liá'a tánerricoo: “Naníquini náibi náa'a máashiinica”.]

²⁹Náa'a bésunenaicoo náacoo nacáita liyá, nacúsuda nawítay ya namá lirrú: —¡Jéemite, jiyá cárrallerri templo ya matáli éerri jinácuda báaniu wáni, ³⁰Jiwásedateu jiyá jájiu ya jiúrrucoo cruz nácucha!

³¹Chacábacanaa nacáida liyá náa'a sacerdótebinica wácanaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca. Namá'ee: —liwáseda áabi, ne liyá jájiu jócai éewa liwásedacoo. ³²¡Jiúrrucoo cruz nácucha liá'a Mesíasca, Rey Israel shínaa, quéewique'e wacábacani ya wéebidaque'ini! Ya náa'a chámataca táatenaicoo liájcha nacáitade liyá.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Lc 23:44-49)

³³Ne wówai'inaami wíyaicumi cái, quinínama cáinabi máaquerriu catáwaca cáashia las tresca. ³⁴Liyáli hóraami Jesús máidada cadánani: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” (wówerri limáca: “Nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿Tánda jimáca nuyá bácai?”)

³⁵Áabi náa'a yéenai á'a, néemini namá'ee:

—Éemite, máiderri liá'a íiwadedeerri Dios chuáni Elíasca.

³⁶Néenee báqueerri néenaa jáiwa licánacawai, jáiwa lisábida áabai esponja vino íjshiiyu, libájini báju shitúwa juáta lícu, jáiwa lidúcua Jesúsru jíni quéewique'e líirracani, limá'ee:

—Imáacani, wacába Elías ínuacta liúrrucueda cruz nácuchajoni.

³⁷Ne Jesús jáiwa limáidada cadánani wérri, jáiwa máanali jíni. ³⁸Ne liá'a cortinaca templo núma lícu sáica jáiwa lishírricuawai béewami cáinacueji áacairra. ³⁹Liá'a wánacaleerri romanoca, yéerri Jesús júntami, licába'inaa máanali Jesús, limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washiálicuerrica Dios Cúulee.

⁴⁰Lécchchoo ái áabi ína já'a cábenai nayá déecucheji; náibi ruyá ruá'a María Magdalena, María litúwa liá'a Santiago líshiimica ya José, ya Salomé. ⁴¹Náani íinaca yáainaiu Jesús yáajcha ya nayúda liyá quéecha'inaa liyá Galilea néeni. Ái áabi mawí já'a áani íchaba áabi yéenaiu liájcha Jerusalén néerra.

Jesús naquénini

(Mt 27:57-61; Lc 23:50-56)

⁴²Jesús máanali'inaami liyáli éerrica náa'a judíoca nachúnicta quiní-nama nayáca liá'a éerrica sábadoca, liwówai limá walí, libéecha liá'a

éerri nawówa íyabactacoo, táda samáabee béecha. ⁴³Jáiwa, báqueerri washiálicuerri Arimatea sái jí'ineerri José ínuerri. Liá'a Joséca wána-caleerri áacai náibi náa'a wánacaleenai judíobini, néenderri Dios wánacaalau'u léchchoo, jócai cáarrunaa wárruacoo Pilato néerra lisátaque'e liúcha Jesús náanaimi. ⁴⁴Néenee Pilato cáarrudau léemi jáica máanali liá'a Jesúsca néenee limáida lirrú liá'a soldado wácalica lisátaque'e léemiu liyá jáicta máanali jini. ⁴⁵Jáyaali soldado wácali íiwa lirrú jini, néenee Pilato línda áabi éntregaa Josérruni Jesús náanaimi. ⁴⁶Néenee José wéni bájjirra wáarruma mawíyii cawénica. Liúrruacoo Jesús cruz liúcha jini, linísa'inaa lidájidaqui jini, néenee libáyani útawi rícu wáalii jini naquénini íiba íibi. Linísa'inaa libáya útawi rícu jini, néenee liwówaneda áabai íiba libáyaque'e útawi núma. ⁴⁷Ruá'a María Magdalena ruájcha ruá'a María José túwaca nacábani liá'a namáacacta-cani.

Jesús cáwictau

(Mt 28:1-10; Lc 24:1-12)

16 ¹Libésuna'inau liá'a éerri nawówa íyabactacoo, ruá'a María Magdalena, ruájcha ruá'a María Santiago túwaca ya ruá'a Saloméca, nawéni juménibee náaque'iu najúsua Jesús náanai nácuni (jócubeecha máashii líisaani). ²Domingo manúlacaiba wérri, cáiwia wáalii jíacuwei, náau útawi néerra. ³Namá'ee náacoo nalíwaacoo:

—¿Tána wówanaida walí útawi núma rícuha liá'a íibaca?

⁴Ne nacába'inaa nabéechau, nacába liá'a íibaca shírruerrii liárru rícu-chau liá'a íiba máanui wérrica. ⁵Néenee nawárrua'inau útawi rícula, nacába báqueerri icúlirrijui wáacoo liyáca saícacaquictejica wáalierrri líibalau cabálai díirrirri néenee nacáarrudau bájjiala. ⁶Ne limá nalí:

—O'icáarrudau. Imúrru imácoo liá'a Jesús Nazaret saíca liá'a náiinuanimi cruz nácu. Ne cáweerriwai, jini áani. Icábateni áani namáa-cactamicani. ⁷Yáa namówai, íiwa nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo ya Pé'erurru léchchoo: 'Íalacalau nabéecha Galilearra. Icába néerrajoni, léjta limáyu'umi irrúni.'

⁸Néenee najíáu nacánacacoo útawi yúcha náa'a íinaca, níwata chéchineneu, nacáarrudacalau. Jiní namá áabirru jiníwata cáarrucaa nayá.

Jesús íyaderrii María Magdalenarru

[⁹Quéecha'inaa Jesús cáwiacuwai domingo manúlacaiba wérri, líyadau rulí quéechanacu ruá'a María Magdalenaca, lijédanimi yúcha siete espí-ritu máashiini. ¹⁰Néenee ruáu rufiwa nalí náa'a yéenaimi Jesús liájcha náa'a máashiini wówa íchenaica. ¹¹Néemi'inaa cáwicaa Jesús báaniu rucábacalani, ne nayá jócai néebida rulí.

Jesús íyaderriu chámata lishínaa éewidenaicoo
(Lc 24:13-35)

¹²Liáwinaami, Jesús íyaderriu nalí áabaiyu nalí náa'a chámata limáa-nabaca yéenaimi liájcha yáaineu náacoo náibayu bacháidala. ¹³Néenee néejoo náaque'iu náiiwa áabi apóstolu Jesús yáajcha, ne nayá jócai néebida nalí léechoo.

Jesús íiwacta nalí náa'a apóstolucu namédaque'e léjta liwówau'i
(Mt 28:16-20; Lc 24:36-49)

¹⁴Liáwinaami, Jesús íyadau nalí náa'a once éewidenaicoo nalí já'a nácula náaya nayácacaa, néenee licáita nayá cháuctacaa néebidaca ya cabálinicala nawówa níwata jócai néebida nalí náa'a cábeneemi licáwiacoo. ¹⁵Néenee limá nalí: “Yáau quinínama cáinabi fiwa liáni chuánshica wásedeerri'inaa quinínamarru. ¹⁶Tánashia éebiderri liá'a chuánshi sáicaicojoo libáutisacoo, liáminaa Dios néerra, ne tánashia jócai éebida liá'a chuánshijoo, jócani liwásedaujoo, liúcaminau máashiiquic-talaca. ¹⁷Namédaminaa léju liáni, náa'a éebidenai nuchuáni: Nují'inaa nácu najédaminaa espíritu máashii chóniwenai yúchajoo; natáania-minaa chuánshi wáaliiyujoo; ¹⁸Nawínaminaa áai nacáaji rícujuo; ya náirracta'ee méenaami máanalicaica, jócuminaa máashii liméda nalíjoo; ya mawí'inaajoo jáicta nachánaminaa nacáajiu nanácu náa'a báline-neecoo sáicaminaa nayájoo.”

Jesús íirrerriu áacairra
(Lc 24:50-53)

¹⁹Linísa'inaa litáania náajcha liá'a Nawácali Jesúsca, néenee linácu-dawai narríshibia áacairra jíni, liwáau Dios éemanacu sáicaquictejica, wáaque'e léenaa Dios máaca liyá áacai wérri. ²⁰Néenee najíau náa'a éewidenaicoo náiiwa liá'a chuánshi sáicaica matuínaamirru. Liyá Nawácali yúda nayá líyadaque'e quinínamarru lichuáni sáicai nayú náa'a méenaami libánuani lichuáni yáajchau. Chácajani.]